بەشی هەشتەم

لیستەی چاوگی دوولۆ: تێنەپەڕ

لەئەم بەشەدا ریزێك لە چاوگی دوولۆی تێنەپەڕ وەر دەگرین و واتای دووپاتی بێبایەخ دەکەین لەبەر ئەوەی گشتییە.

برژانەوە (١)
- سووتانەوە، واتای بڵاوبوونەوە ی هێدی هێدی.

کاتێك دەرمانەکە درا لە برینەکە، یەکجار برژایەوە.
دەستم بریندار بووە و دەبرژێتەوە.

بزوتنەوە (٢)
- بڵاوبوونەوەی هێدی هێدی.
- بزوتنەوەی رامیاری، بزوتنەوەی نەتەوەیی، بزوتنەوەی کۆمەڵایەتی.

بوژانەوە (٣)
- چاك بوون بەرەو باری دروستی (انتعاش)

شیلان پارەکە زۆر نەخۆش بەڵام ئەمساڵ بووژاوەتەوە.
(واتە، باری تەندروستی چاك بووە)

- چاك بوونی باری ئابووری واتای خوازراو (تحسن الحالة المعاشية)

ئازاد، پارەکە زۆر لات بوو بەڵام ئەمساڵ ئیش دەکات و بووژاوەتەوە.

- بووژاندنەوە (الانعاش)

بەشی بووژاندنەوە: (قسم الانعاش)

بوورانەوە (٤)
- لە هۆش چوون

دنیا زۆر گەرم بوو شیلان بوورایەوە.

(واته، له هۆش خۆی چوو)

- بوورانەوە بە پێکەنین (واتای خوازراو)

ئازاد قسەیەکی گێڕایەوە و شیلان بوورایەوە بە پێکەنین.

(واته، ئەوەندە پێکەنی تا رادەی لە هۆش چوون)

- خەوتنی کپ و ئەسپایی

شیلان بوورایەوە (واتای خوازراو)

(واته، بە کپی خەوت وەك یەکێك لە هۆش چوو بێت)

تفانەوە (٥)

- رشاندنەوەی چشتی قووت نەدراو بە تف کردن

شیلان دەرمانەکەی تفاندەوە

تلانەوە (٦)

- هەڵس و کەوت کردن بە دەم ئازارەوە.

شیلان، زۆر نەخۆشە هەر دەتلێتەوە.

توانەوە (٧)

- چوونەوە (الذوبان)، یان شل بوونەوەی شتی توند بە گەرمی.

بەفرەکە وردە وردە توایەوە لە ئاوەکەدا

(واته، وردە وردە بوو بە ئاو)

- شەرمەزار بوون (واتای خوازراو)

هەر کە درۆکەی دەرکەوت، شیلان بە جارێ توایەوە

(واته، شەرمەزار بوو)

- کۆڵ دان و بەرهەڵستی نەکردن (واتای خوازراو)

من بەرانبەر بە دوژمن کۆڵ نا دەم و ناتوێمەوە.

(واته، کۆڵ نا دەم و بەرهەڵستی دەکەم)

پاڕانەوە (٨)

- (التوسل، الالتماس) سکالاّ کردن بەبێ دەسەلاّتی.

شیلان، مەپاڕێرەوە، چیت هەیە بە ئاشکرا بیِّلێ.

لەخودا دەپاڕێمەوە ئەم ئیشە سەر نەگرێت.

پەڕینەوە (٩) • (عبور)، ئەم کردارە زۆر جیاوازی هەیە لەگەڵ (تێپەڕین)

(واتە، ڕۆیشتن لە حاڵێکەوە بۆ حاڵێکی تر بە ئاگاداری‌یەوە)

هەموو سەربازەکان توانیان بەبێ زیان لە پردەکە بپەڕنەوە.

(واتە، توانیان لە ئەمبەرەوە بڕۆن بۆ ئەوبەر)

• ڕزگار بوون

ئێمە لە ئەو کێشەیە پەڕینەوە بە ئاسانی.

(واتە، ڕزگار بووین)

• شیلان، زیرەکە هەر خۆی دەزانێت خۆی بپەڕێنێتەوە.

(واتە، خۆی ڕزگار بکات)

• دەرچوون بە پەڕینەوە (النجاح بالعبور)

شیلان ئەمساڵ زۆر تەمەڵ بوو کەچی پەڕی‌یەوە بۆ پۆلی چوارەم.

(واتە، هەر چۆنێك بێت شیلان تێپەر بوو، یان دەرچوو لە پۆلی سێ‌یەمەوە بۆ پۆلی چوارەم)

• خۆ پەڕاندنەوە، خۆ ڕزگار کردن

ئەم دزە زۆر وریابە ئەمجارەش خۆی دەپەڕێنێتەوە.

(واتە، ئەمجارەش خۆ ڕزگار دەکات)

جووڵانەوە (١٠) • لەرینەوە، (الاهتزاز)

لقی دارەکان دەجوولێنەوە.

(واتە، لقی دارەکان دەلەرێنەوە)

ژیانەوە (١١) • (الانبعاث)، زیندوو بوونەوە

• گەشە کردنەوە

وردە وردە وا دار مێوەکە دەژێتەوە.

(واتە، جارێکی تر گەشە دەکاتەوە)

• ژیاندنەوە (ابتعاث)

• گەشە کردنی باری ئابووری

ئەم وڵاتە وردە وردە دەژێتەوە.

(واتە، وردە وردە گەشە دەکاتەوە لە رووی ئابووری‌یەوە)

رۆیشتنەوە (١٢) • (العودە، الایاب)، چوونەوە، گەڕانەوە

من جارێکی تر نارۆمەوە بۆ لای شیلان .

(واتە، جارێکی ناگەڕێمەوە یان ناچمەوە بۆ لای)

میوانەکان زوو هەڵ ستان لە بەر ئەوەی کاتی رۆیشتنەوە بوو.

(دژواتای هاتن)

(واتە، کاتی گەرانەوە بوو)

رەوانەوە (١٣) • لاچوون، نەمان

تەمەکە ڕەوایەوە، کاتێك کەوا هەتاوەکە دەرکەوت.

(واتە، تەمەکە لاچوو یان نەما)

• ڕەوانەوەی ئەلقەی کەرەستە، کردنەوە

ئەلقەکە دەڕەوێتەوە بە ئاسانی.

(واتە، دەکرێتەوە بە ئاسانی)

• سڵ کردن، ترسان

ئازاد، زۆر ئازایە لە هیچ نارەوێتەوە.

(واتە، لە هیچ سڵ ناکات یان ناترسێت)

- لاچوونی بارودۆخی نەخۆشی لە لەش دا.

هەر کە دەرمانەکەم خوارد، سەر ئێشەکەم ڕەوایەوە.

(واتە، سەر ئێشەکەم لاچوو)

رژانەوە (١٤) - هەڵ هێنانەوەی خواردن، گۆ دەکرێت بە (رشانەوە)

شیلان زۆر نەخۆش بوو ئەمشەو رژایەوە.

(واتە، زۆر نەخۆش بوو ئەمشەو چی‌ی خواردبوو هەڵی هێنایەوە)

سوڕانەوە (١٥) - خول خواردن

پەروانەکە دەسورێتەوە.

(واتە، خول دەخوات)

- گەڕانی بێ کەڵك لە بازاردا، (واتای خوازراو)

بێ ئیش و کار هەر دەسووڕێتەوە.

(واتە، بە بێ‌ئیش هەر دەگەڕێت)

- سووڕانەوە، پێچ کردنەوەی کەرەستە و ئامێر.

کاتێك کە گەیشتیت بە فلکەکە مەسووڕێرەوە، راست برۆ.

(واتە، بە هیچ لایەك دا پێچ مەکەرەوە)

شکانەوە (١٦) - شکانەوە، تەریق بوونەوە، رووزەرد بوون، شکاندنەوە، تەریق کردنەوە، رووزەرد کردن، (واتای خوازراو)

چۆن شکامەوە، کە خۆم بینی بە بێ دەسەلاتی.

(واتە، چۆن تەریق بوومەوە)

- بنجی تەماتە شکاندنەوە (واتای فیزیاوی دوولۆ)

ئەمرۆ دەڕۆین، بنجە تەماتەکان دەشکێنینەوە

- پێچ کردنەوە، بادانەوە (الدوران)

کاتێك کە گەیشتیت بە فلکەکە بشکێنەرەوە بە لای چەپ دا.

(واتە، پێچ بکەرەوە یان با بدەرەوە بە لای چەپ دا)

چوونەوە (١٧)

- (التماهي) تەواو بوونی بەرە بەرە

بەفرەکە هەر لە ئێرە چووەتەوە.

(واتە، هەر لە ئێرە تواتەوە)

- (الایاب)، گەڕانەوە بەرەو شوێنێکی دوورتر، (دژواتایی)

ئەم جارەش دەچمەوە بۆ ئەوێ.

(واتە، ئەم جارەش دەگەڕێمەوە)

- چوونەوەی رەنگ، کاڵ بوونەوە، (واتای خوازراو)

ئەم کراسە زۆر جوانە بەڵام بە داخەوە رەنگەکەی دەچێتەوە.

(واتە، کاڵ دەبێتەوە)

- لە هێلکە چوونەوە، (وەستان لە هێلکە کردن)

مریشکەکە لە هێلکە چووەوە،

(واتە، لە هێلکە کردن وەستایەوە)

- (لە هێلکە چوونەوە) وەك پەندی پێشینان بەکارهاتووە بۆ کەسانی وەستاو لە کەڵك و بەرهەم.

هەر ئازادمان هەبوو کە ئیش بکات، کەچی ئەویش لە هێلکە چووەوە.

(واتە، کەڵکی نەما و لە ئیشکردنەوە وەستا)

گەڕانەوە (١٨)

- (العودة)، هاتنەوە، یان رۆیشتەوە (دژ واتا)

دوێنی رۆیشت بۆ هەولێر کەچی ئەمرۆ گەڕایەوە.

(واته، کەچی ئەمرۆ هاتەوە)

- گەڕانەوە(التعتیق) یان گەڕاوە: (المعتق)

ئەم سرکەیە گەڕاوەتەوە، (واتای خوازراو)

(واتە، گەیشتووە، یان تەمەنی خۆی بە سەر بردوو بۆ تام و چێژ)

- پێگەیشتن یان ئاقڵ بوون، (واتای خوازراو)

شیلان ئەمساڵ گەورە بووە و زۆر گەڕاوەتەوە.

(واتە، زۆرئاقڵ بووە و مۆرکی منداڵی و نەزانی فڕێ داوە)

گەیشتنەوە (١٩) • (الوصول)، (دژ واتایی)

ئایا شیلان گەیشتەوە؟

(واتە، وەك ئاگادارین شیلان لە گەشتە، ئایا گەڕایەوە بۆ هەمان شوێن)

- گەیشتن لە خاڵێکەوە بۆ خاڵێکی تر (واتای تەواوکردنی سووڕ)

ئەم پشتوێنە زۆر کورتە ناگاتەوە بە پشتی ئازاد دا.

(واتە، لە هەردوو سەرەوە ناگەن بە یەکتری تا بتوانین دای بخەین)

- ئاشکرا بوونی نهێنی (واتای خوازراو لە نموونەی پێشوو)

باسی ئێمە مەکەن، هەر دەگاتەوە.

(واتە، هەر ئاشکرا دەبێت یان هەر کەسێك دەبێت کەوا بتوانێت بیگەیەنێت)

- گەیاندنەوەی هەواڵ بە نهێنی و زیرەکی.

(باری ئاندن لە واتای پێشوو)

گیرسانەوە (٢٠) • ساریێژبوون (التئام) ، (واتای خوازراو)

برین گیرسانەوە: برین سارێژبوون

- دڵ گیرسانەوە، هێمن بوونەوە

هەتا شیلان نەهاتەوە دڵم نەگیرسایەوە

(واتە، دڵم هێمن نەبووەوە)

- نیشتن، یان نیشتەجێبوون (الاستقرار)

نازانم شیلان لە کوێ گیرسایەوە.

(واتە، نازانم لە کوێ شیلان هێمن بووەوە و کۆچی خست، یان نیشتەجێبوو)

کەوتنەوە (٢١)

- بەرپابوون، دەست پێکردن(الاندلاع)

ئاگر کەوتەوە.

(واتە، ئاگر بەرپا بوو)

- کەوتنەوەی منداڵ و نەوە، (واتای خوازراو)

ئەم بەچکە شێرانە لە کێ کەوتوونەتەوە.

(واتە، نەوەی کێن)

کشانەوە (٢٢)

- (التراجع)، گەڕانەوە بەرەو دواوە (دژواتایی)

چەکدارەکان کشانەوە

(واتە، گەڕانەوە بەرەو دواوە)

کوژانەوە (٢٣)

- کوژانەوەی ئاگر (کپ بوون)،

ئاگرەکە کوژایەوە.

(واتە، کپ بوو)

- وەستاندنی کەرەستە و ئامێر (چرا، رادیۆ، تەلەفریۆن، ئوتومبیل، هتد)

رادیۆکە کوژایەوە.

(واتای پەرەسەندوو لە نموونەیی پێشوو)

(واتە، رادیۆکە وەستا)

- سڕینەوە شتی نووسراو (بڕوانە سڕینەوە)

من ئەم نووسینانەم کوژاندنەوە.

- کوژاندنەوە (مسح، شطب)، بێبایەخ کردن

پرسیاری یەکەم بکوژێننەوە.

لەرینەوە (٢٤)
- (الاهتزاز)، لەرەلەر کردن

رەشەبایە، لقی دارەکان دەلەرێنەوە.

(واتە، لەرەلەر دەکەن)

مانەوە (٢٥)
- (البقاء)

مانەوەی بوونەوەر:

ناکۆکیی مانەوە: (الصراع على البقاء)

- بە سەربردنی کات لە جێیەکی دیکە

رۆیشتم بۆ ماڵی خاڵم، لە ئەوێ هەفتەیەك مامەوە

- مانەوە (الرسوب)، دەرنەچوون

شیلان لە دوو وانەدا ماوەتەوە.

- مانەوە لە لای دۆست و دەزگیران

ئازاد چوو بۆ لای شیلان و مایەوە لە ئەوێ

(واتە، لە گەڵیدا ژیا)

- مانەوە لە ژماردن و بیرکاریدا

ماوە: (الباقي من عملية الحساب)

ئایا پارەکە چەندی دەمێنێتەوە؟

نیشتنەوە (٢٦)
- (الهبوط)، دابەزینی باڵدار و فڕۆکە بۆ سەر زەوی

فڕۆکەکە لە فڕگەکە نیشتەوە.

(واتە، دابەزی بۆ سەر زەوی)

- (الترسب)، کەوتنە ژێرەوە

خڵتەی ئاوەکە نیشتەوە.

(واتە، خڵتەکە کەوتە ژێرەوە)

- (کپ بوونەوەی بارودۆخ)

پاش هەفتەیەك لە شەڕ و پێك دا دان، ئاڵۆزی بار و دۆخەکە نیشتەوە.

(واتە، کپ بوو).

هاتنەوە (٢٧)

- (العودة)، گەڕانەوە، گەیشتنەوە

شیلان هاتەوە لە بازار. (دژ واتایی)

(واتە، شیلان گەڕایەوە لە بازار).

وەستانەوە (٢٨)

- وەستان بە تەواوی،گیرسانەوە (السکون)

شیلان خوێنی لووتی بەر بوو پاشان وەستایەوە.

(واتە، بە تەواوی وەستا، یان گیرسایەوە)

پەراوێزەکان

(١): برژانەوە، برژاندنەوە:

واتای (برژان، یان، برژاندن)، دەترازێت بۆ واتایەکی تازە. ئەم واتایەش براوەتەوە بۆ سەر واتای (سووکە برژان) یان کاتێك کەوا ئاگر لە دوورەوە لەش دەسووتێنێت کزەی ئێشێکی خەست و کەم کەم دەگات بە لەش. لە ئەم کردارەدا ئێشی جێگای رووشاو و هەوکردوو شوبهێنراوە بە ئەو جۆرە ئێشە، چونکە نە (برژاندن) هەیە و (نەسووتاندن)، بەڵام کزە ئێشە خەستەکە هەیە. کەواتە، واتاکە خوازراوە.

(٢): بزوتنەوە، بزواندنەوە:

کرداری (بزوتن)، زۆر ئاسایییە، کەچی کاتێك کە کەرەستەی (ەوە) وەردەگرێت واتای بڵاوبوونەوە دەبەخشێت، بەڵام لە مەڵبەندێکەوە، وەك:

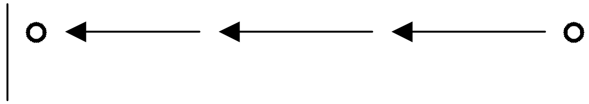

بزوتن

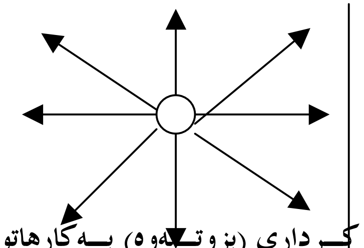

بزوتنەوە

هەر لە بەر ئەوە کرداری (بزوتنەوە) بەکارهاتووە بۆ مەبەستی رامیاری، کۆمەڵایەتی،هتد. ئەم کردارە بە رێژەی چالاك زۆر کەم بەکاردەهێنرێت بەڵام بە ناوی چاوگ برەوی زۆرترە.

(٣): بوژانەوە، بوژاندنەوە:

کرداری (بوژان) بەبێ کەرەستەی (ەوە) واتا نابەخشێت، بەڵام لە ئەم بارەدا واتای (بەرەو دروستی چوون) دەداتەوە. ئەم کردارە کەرەستەیەکی زۆر جوانە بۆ بەکارهێنان لە هەموو بوارەکان دا، بە تایبەتی لە بواری ئابووری و تەندروستیدا. وەك واتایەکی

سەرەکی کرداری (بوژانەوە) یان (بوژاندنەوە) واتای بارگۆڕین دەبەخشێت بە ئەم چەشنە:

بووژانەوە (بووژاندنەوە):

باری خراپ ← باری باش

(٤): بوورانەوە، بووراندنەوە:

کرداری (بوورانەوە) هەر چەند بێ کەرەستەی (ەوە) واتا نابەخشێت، بەڵام لە ئەم بارەدا چەند واتایەك دەبەخشێت بە زمانەکە، وەك:

- لە هۆش چوون: (واتای ئاسایی)، ئەم کردارە واتای بێ وزەیی و بێ دەسەڵاتی دەبەخشێت بە ئەو کەسەی دەبوورێتەوە.
- واتای خوازراو، واتای (بوورانەوە بە پێکەنین)، یان (بوورانەوە بە خەوتن) شوبهێنراوە بە واتای لە هۆش چوون، کە کەسی بووراوەوە بێ بەری دەبێت لە بزوتن و لە ئاگاداری.

(٥): تفانەوە، تفاندنەوە:

کرداری (تفانەوە) هەر چەند بێ کەرەستەی (ەوە) واتا نابەخشێت، بەڵام لە باری دوولۆدا واتای (رشاندنەوەی چشتی قووت نەدراو بە تف کردن) دەبەخشێت.

(٦): تلانەوە، تلاندنەوە:

ئەم کردارە بەبێ کەرەستەی (ەوە) واتا نابەخشێت بەڵام بە روخساری (تلانەوە) تەنها واتایەك دەبەخشێت. زۆر جار کرداری (تل خواردن) لە جێی (تلانەوە) بەکاردەهێنرێت. ئەم کردارە بە رێزمان تێپەڕە و کەچی بە واتا تێنەپەڕە.

(٧): توانەوە، تواندنەوە:

کـرداری (تـوان) بـەبیٚ پاشـگری (ەوە) واتا بەخش نیـیە بەڵام لەگەڵ ئەو پاشگرە دا واتای گۆڕینی باری فیزیاوی (توند) بۆ باری (شل) دەبەخشێت، بە ئەم چەشنە:

(توانەوە) بە گەرمی

دۆخی توند ← دۆخی شل

ئەم میکانیزمی دۆخ گۆڕینە شوبهێنراوە بە زۆر شتی تر، وەك:

(توانەوە) بە شەرم :

کەسی توند ← کەسی شل

(توانەوە) بە ورە بەردان:

کۆڵ نەدان ← کۆڵ دان

بـۆ نموونـە، ئەگەر کەسی روو سوور و کۆڵ نەدەر وەك سەهۆڵی پتەوبن ئەوا کەسی روو رەش و کۆڵـدەر وەك سـەهۆڵی تـواوە وان. واتـە، وەك ئـاون و نـاتوانن روخساری خۆیـان بپارێزن.

(٨): پارانەوە، پاراندنەوە:

کـرداری (پارانەوە) زۆر روونە بە واتا و بە رێزمانیش زۆر ئاسایییـە وەك کردارێکی تیٚنەپەڕ. واتای ئەم نموونەیە بە پاڵپشتی کەرەستە (ەوە) پەیـدابووە.

(٩): پەڕینەوە، پەڕاندنەوە:

کـاتێك کـەوا کەرەسـتەی (ەوە) دەچـێتە سەر (پەڕین) کرداری (پەڕینەوە) دروست دەبێـت و چـەند واتایــەکی نـویٚ پەیدا دەبێت، بەڵام لە هەموویان دا واتای پەڕینەوە لە حاڵێکەوە بۆ حاڵێکی تر یان لە بارێکەوە بۆ بارێکی تر دەبەخشێت، وەك:

پەڕینەوە

دەرچوون

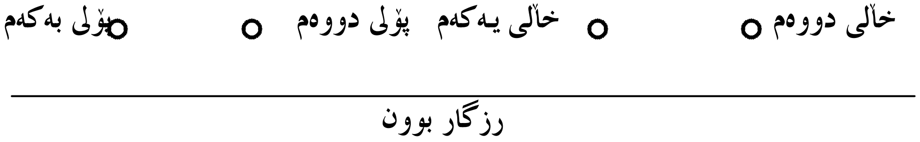

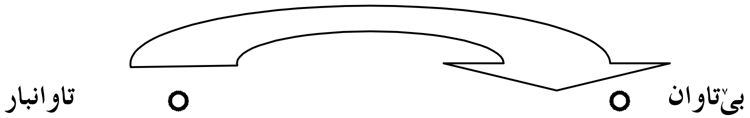

واتای ئەم کردارە نەختێك جیاوازە لە کرداری (تێ پەڕین) بە پێ ئەم نەخشەیە:

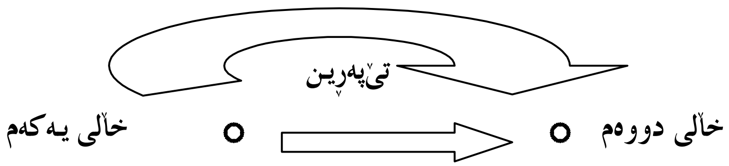

(١٠): جوولانەوە، جوولاندنەوە:

واتای (جوولانەوە یان جوولاندنەوە) زۆر جوودایە لە واتای (جوولان یان جوولاندن). زۆر جار روخساری (جووڵە کردن یان جووڵە جوول کردن) بەکاردەهێنرێت، وەك:

[بەردەکە] [جووڵە] [ناکات]

هەر چەند کرداری (کردن) تێپەڕە و (جووڵە) ش بەرکارە و رستەکەش تێپەڕە بە رێزمان، بەڵام هەر هەموو رستەکە تێنەپەڕە بە واتا، چونکە واتایەك دەبەخشێت، وەك بەردەکە ناجووڵێت. لە بواری واتاییدا، ئەم کارە دەگاتەوە بە (بزوتنەوە).

(١١): ژیانەوە، ژیاندنەوە:

کرداری (ژیانەوە یان ژیاندنەوە) بە بواری واتاییدا دەگاتەوە بە (بووژانەوە و بووژاندنەوە). واتای (ژیانەوە) بە ئەم چەشنە نەخشە دەکێشرێت:

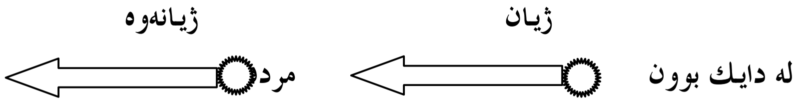

له ئەم واتایەدا دیاردەی (مردن) خوازراوە بۆ هەموو دیاردەیەکی (سستی و کزی)،وەك (نەخۆشی گران، باری ئابووری گران، سستی لە ئیش کردنی دڵ دا، ووشك بوونی دار و درەخت، هتد). ئەمجار هەموو بەردەوام بوونێکی ژیانی ئاسایی و گەشەدار شوبهێنراوە بە رووداوی (ژیانەوە و ژیاندنەوە) لە پاش مردن.

(١٢): رۆیشتنەوە:

کرداری (رۆیشتنەوە) هەر بە ئاسانی واتاکەی دەگۆڕێت بۆ دژواتای (هاتن) بە ئەم چەشنە:

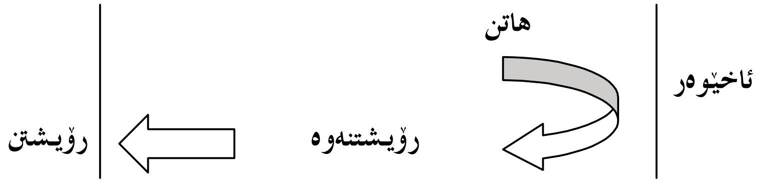

لە رووی رێزمانەوە، وەك (رۆیشتن) ناتوانێت چاوگی (ئاندن) دروست بکات بە هەمان شێوە چاوگی (رۆیشتنەوە) ناتوانێت. هەر لە بەر ئەوە واتای (گەڕانەوە) بە ئاسانی دروست دەبێت بەلآم واتای (گەڕاندنەوە) دروست نابێت. لەگەل ئەوەدا، روخساری (رواندن، رواندنەوە) لە هەندێك ناوچەدا پەیدابووە.

(١٣): رەوانەوە، رەواندنەوە:

کرداری (رەوان) بەبێ پاشگری (ەوە) واتا بەخش نی‌یە بەلآم لەگەڵ ئەو پاشگرە دا واتای گۆڕینی بار و دۆخ دەبەخشێت.

(١٤): رژانەوە، رژاندنەوە:

کرداری (رژان) کەوا واتاکەی زۆر ئاسایی‌یە بەلآم کاتێك کەرەستەی (ەوە) وەردەگرێت واتاکەی دەگۆڕێت بۆ (هەڵ هێنانەوەی بارگەی گەدە)، کەوا بریتی‌یە لە

چەشنێك لە نەخۆشی. ئەم واتایە جارێکی تر خوازراوە بۆ کەسێك جوێنی پیس لە سەردەمی بێت. لە ئێرەدا وەك چۆن (رژانەوە) پیسەو بێزی (بینەر) یان (بیستەر) دەهێنێتەوە، ئاوهاش جوێنی پیس و دەم پیسی براوەتەوە سەری. هەر لە بەر ئەوە بە کەسی دەم پیس دەگوترێت:

وەك سەگ دەرژێتەوە: (واتە، جوێنی پیس دەدات).

(١٥): سوورانەوە، سووڕاندنەوە:

واتای کاری یەك لۆی (سووڕان) تەنها جوولاندن لە یەك سووڕدا دەبەخشێت، واتە تەنها لە (٣٦٠) پلەدا، بەلام واتای (سووڕانەوە) واتای بەردەوامی دەبەخشێت لە (خول خواردن) دا. ئەم واتایە خوازراوە بۆ واتای (گەڕانی بێ کەلك لە کۆچەی شاردا).

(١٦): شکانەوە، شکاندنەوە:

کەرەستەی (ەوە) وا لە کرداری (شکان) دەکات کەوا بە تەواوی لە دیاردەی (شکانی میکانیکی) یان لە واتای بنجی شکان بترازێت. لە ئەو نموونانەدا بە هیچ جۆرێك دیاردەی شکانی میکانیکی ناچەسپێت و ئامێری شکاندن بەکار ناهێنرێت. ئەو جۆرە (شکاندنەوە) یە خوازراوە بۆ چەندین واتای تر کە پێویستن بە زمانەکە.

(١٧): چوونەوە:

کرداری (چوون) کاتێك کەوا کەرەستەی (ەوە) وەردەگرێت زمانەکە بە بڕشت دەکات بەریزێك واتای رۆژانەی پێویست، بە ئەم چەشنە:

- واتای پتەوی (چوونەوە) بریتی‌یە لە گەڕانەوە، یان دژ واتایی (هاتن)، وەك:

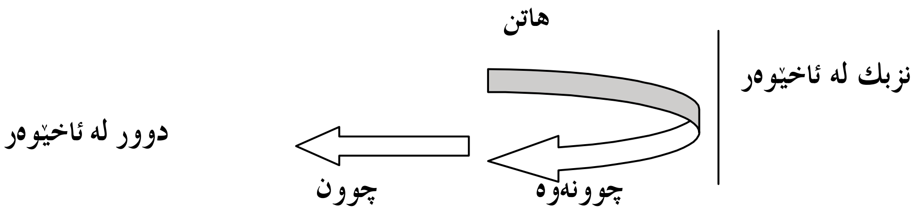

ئەم واتایە رەنگی داوەتەوە لە هەموو واتاکانی تردا.

- واتای نەمان لە سەر بارێك زۆر زاڵە بە سەر واتاكانی تردا، وەك:

چوونەوەی بەفر: (ذوبان الثلج)

چوونەوەی ڕەنگ: (تماهي الالوان)

چوونەوەی شت: (التلاشي)

خاڵی چوونەوە: (نقطة التلاشي)

یان واتای لە (هێلكە چوونەوە)، واتە:

گۆڕینی باری (هێلكە بەخشین) بە باری (هێلكە نەبەخشین). ئەم زاراوەیە هێندە بەهێز بووە لە ناو كوردەواری دا بەرانبەر بە (مریشك)،تا ڕادەیەك براوەتەوە بۆ سەر (مرۆڤ)ی هێلكە نەكەر و بووە بە (پەند). ئێستاش، لە هێلكە چوونەوەی هەر كەسێك بووە بە پەند و دژی ئەو كەسانە بەكاردەهێنرێت كەوا كەڵك و فەڕ یان نەمابێت.

(١٨): گەڕانەوە، گەڕاندنەوە:

كرداری (گەڕان) هەر بە جارێك واتاكەی دەگۆڕێت كاتێك كەوا دەبێت بە (گەڕانەوە). واتای ئەم كردارە دەتوانێت كەم و زۆر جێی چەندین واتای تر بگرێتەوە وەك (ڕۆیشتنەوە، هاتنەوە، ناردنەوە، كڕینەوە، فرۆشتنەوە،هتد). ئەوەی سەیرە لە ئێرەدا (گەڕانەوە) واتای گۆڕینی ئاراستە هەڵ دەگرێت بەڵام واتای دیاری كردنی ئاراستە هەڵ ناگرێت، وەك:

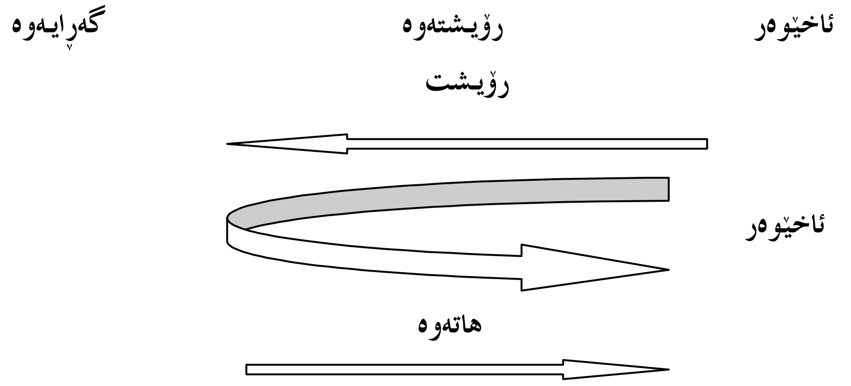

هات

واتــە، بەرانــبەر (ڕۆیشــتنەوە و هاتــنەوە) کــرداری (گەڕانــەوە) بــەکاردەهێت، کەچــی ئاراستەی گەڕانەوە دیاری ناکات کەوا بەرەو ئاخێوەرە و یان دوور لە ئاخێوەرە.

لـە لایــەکی تـرەوە، ئـەم واتایــە خــوازراوە بۆ (بەچێژ بوونی خواردەمەنی شل) بۆ نموونە (سـرکە) لـە ڕۆژانـی سەرەتادا بێ تامە بەڵام پاش ماوەیەك تام دەبەخشێت و دەگەڕێتەوە سـەر بـاری (تـام خۆشـی). یان جارێکی تریش خوازراوە بۆ سەلاربوونی کەسێك، واتە گەڕانەوەی کەسێك لە باری (نا سەلاری) بۆ باری (سەلاری)، وەك دەگوترێت:

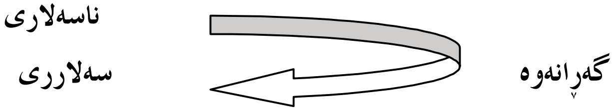

(١٩): گەیشتنەوە، گەیاندنەوە:

کرداری (گەیشتنەوە) واتای گەڕانەوە دەبەخشێت بەڵام لە پاش دەرچوون، وەك:

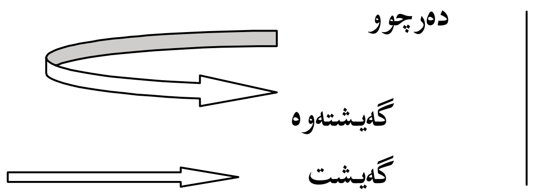

بەڵام واتایەکی تر هەیە کەوا بە ئەم نەخشەیە دەردەکەوێت:

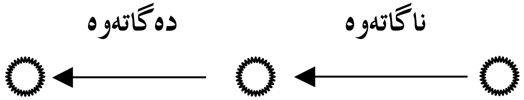

ئەم نەخشەیە بۆ واتای تر بەکارهاتووە وەك (گەیشتنەوەی پشتوێن، گەیشتنەوەی نهێنی، گەیشتن و گەیاندنەوەی هەواڵ).

(٢٠): گیرسانەوە، گیرساندنەوە:

کرداری (گیرسانەوە، گیرساندنەوە) واتای (وەستانەوە یان وەستاندنەوە) دەبەخشێت بەرانبەر بە (حالة السكون او حالة عدم الحركة). ئەم واتایە خوازراوە بۆ چەندین واتای هاورەفتار،وەك (هێمن بوونەوە: الهدوء و الاستقرار، نشتەجێ بوون: الاسكان).

(٢١): کەوتن، خستنەوە:

کرداری (کەوتن) کاتێك کەوا کەرەستەی (ەوە) وەردەگرێت واتا دەگۆرێت بۆ (بەرپا کردن)، وەك:

- ئاگر کەوتنەوە
- نەوە کەوتنەوە

ئەم دوو کردار بریتین لە دیوی تێنەپەڕی:

- ئاگر خستنەوە
- نەوە خستنەوە

کە لەگەڵ کرداری (خستن) دا باس کران (بڕوانە بۆ: کرداری خستن)

(٢٢): کشانەوە، کشاندنەوە:

کرداری (کشان) کاتێك کەرەستەی (ەوە) وەردەگرێت واتاکەی دەگۆڕێت بەرەو گەڕانەوە و پاشان چەسپ دەبێت لەگەڵ واتای (الانسحاب)

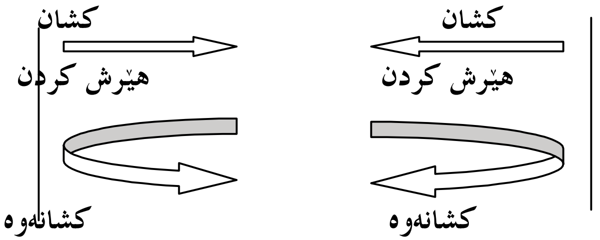

ڕووداوی کشان و کشانەوە ئاراستەیان دەرناکەوێت مەگەر بە ئامرازی پەیوەندی. لە هەموو بارێك دا (کشانەوە) واتای گەڕانەوە لە هێرش کردن دەبەخشێت.

(٢٣): كوژانەوەو كوژاندنەوە:

كـردارى (كوژانـەوە) يـەكێكـە لـە ئـەو كردارانەی كەوا بەبێ كەرەستەی (ەوە) واتا نابەخشـن. واتـای پـتەوی ئـەم كـرداره بريـتىيە لـە (وەستان) يـان (وەستاندنى سووتان) (الاطفاء)، بەڵام چەندين واتای نوێ دەداتەوە، وەك:

- كوژانەوە و كوژاندنەوەی مەكینە
- كوژانەوە و كوژاندنەوەی گڵۆپ
- كوژانەوە وكوژاندنەوەی رادیۆ و تەلەفزیۆن

ئـەم واتايانـە تـازە پەيدا كراون و مێژوويان لە سەد ساڵێك تێناپەرێت و رەنگە بە پێی پەرەسـەندنی تەكـنۆلۆژی رۆژ بـە رۆژ بەكارهێـنانی زۆر تـر بهێـتە كايـەوە. بـۆ نموونـە، داهێـنانی (ڤيديـۆ، كۆمـپيوتەر،هـتد) وای كردووە كەوا ئەم كەرەستانەش ريزبن لەگەڵ كەرەسـتەی كارەباييـيـەكانی تـر و كـرداری (هـەڵ بـوون و هەڵ كردن) و (كوژانەوە، كوژاندنـەوە) وەربگـرن لـە سـەر ئـەندازە. لـە لايـەكى ترەوە، ئەو واتايانە لە كوژانەوەی ئاگرەوە هاتوون. جاران چێشت لێنان بە ئاگری سووتەمەنی پووش وپەڵاش ئەنجام دراوە، كەچـی رۆژ بـە رۆژ سـووتەمەنىيـەكە پـەرەی سەندووە و بووە بە: (خەڵوز، نەوت، گاز، هيتەری كارەبايی.،هتد) بەڵام واتای (كوژانەوە) هەر خۆی راگرتووە.

ئەو واتايانەی كەوا باس كران، هەموويان تينی ئاگر و تەزووی كارەبا هەڵ دەگرن بەڵام واتای تر هەيە خوازراوە بۆ چەند ديـاردەيـەك كەوا وا نين (كوژاندنەوە: مسح الكتابة) و ئەو واتايـەش جارێكی تر خوازراوە بۆ (الشطب) يـان بۆ (الاطفاء).

(٢٤): لەرزينەوە، لەرزاندنەوە:

كەرەسـتەی (ەوە) كـاتێك دەچـێتە سـەر (لـەرين) گيـانی بەردەوامی دەبەخشێت بە رووداوەكە، وەك:

لەرينەوە (الاهتزاز) :لەرين بە بەردەوامی

(٢٥): مان، هێشتنەوە:

کـاتێك کـرداری (مـان) کەرەسـتەی (ەوە) وەردەگـرێت، واتاکـەی دەگرێـتەوە بـۆ (بـەردەوام بـوون لە مان دا). واتای (مانەوە: البقاء في الوجود) پتەوترین واتایە بۆ ئەم کرداره و ئەم واتایه ریزێك واتای تر دەداتەوە، وەك:

- مانەوە (المكوث، البقاء عند الناس)
- مانەوە (الرسوب)
- مانەوە (ماوە: الباقي من عملية الحساب)

(٢٦): نیشتنەوە، نیشاندنەوە:

کـرداری (نیشـتنەوە) واتاکـەی گـۆڕاوە بـۆ (دابەزیـنی باڵدار بۆ سەر زەوی لە پاش فڕین). ئەم واتایە خوازراوە بۆ زۆر واتای تر وەك:

- نیشتنەوەی فڕۆکە، ئەم واتایە لەگەڵ پەرەسەندی تەکنۆلۆژی دا داهاتووە.
- نیشـتنەوەی خڵـتەی نێو شتی شل، ئەو خڵتەیە نە دەفڕێت و نەباڵی هەیـە بەڵام کـاتێك کـەوا وزەی بزوتـنەوەی ئاوەکـە تـەواو دەبێـت خڵـتەکە دادەبـەزێت وەك باڵداری هیلاك بۆ بنی دەفرەکە.
- نیشتنەوەی بار ودۆخ (استقرار الاوضاع) ئەم واتایە لە واتای (نیشتنەوەی خلتە) وەرگیراوە چونکە کاتێك وزەی (شەڕ فرۆشی) تەواو دەبێت، شار بەرەو کپی و هێمنی دەڕوات.

(٢٧): هاتنەوە:

کرداری (هاتنەوە) واتای گەڕانەوە دەبەخشێت بەڵام (هێنانەوە) واتای (گەڕاندنەوە) دەبەخشێت، بە ئەم چەشنە:

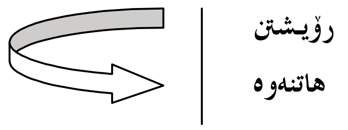

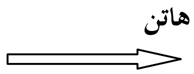

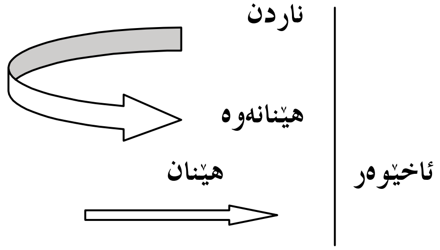

(٢٨): وەستانەوە، وەستانەوە:

کـرداری (وەستانەوە) واتای (وەستان بە تەواوی) دەبەخشێت. زاراوەی (وەستانەوە و وەسـتاندنەوە) دەرگایـەکی بـاش دەکاتەوە لە بواری زانستی فیزیادا. بواری واتای ئەم کرداره دەگاتەوە بە گیرسانەوە، هێمن بوونەوە،هتد).

لیستەی چاوگی دوولۆ: تێپەڕ

لە ئەم بەشەدا ریزێك لە چاوگی دوولۆی تێپەر وەردەگرین و واتای دووپاتی بێ بایەخ دەکەین، لەبەر ئەوەی گشتییە.

بەخشینەوە (١)
- **دابەش کردن** (التوزيع المجاني)، (هبة): **(واتای بنجی دوولۆ)**
  من ئەم جلانە هەمووی دەبەخشمەوە.
  (واتە ، هەمووی دابەش دەکەم بە خۆرایی)
- **بەخشینەوە** (الرحمة)، **(دژ واتایی)**
  شیلان زۆر نەخۆش بوو، هەر خودا بەخشیەوە
  (واتە، خودا سارێژی کرد، یان خودابەزەیی هاتەوە پێی دا)
- **نەمانی کەڵك و فەڕ لە کەسێك دا. (واتای خوازراو**
  واز لە ئەو بهێنە چونکە خێری بەخشراوەتەوە
  (واتە، ئەوەی خێرە، نەی ماوە و بابردوویەتی)، واتە کەسێکی بێ کەڵکە.

بەستنەوە (٢)
- **دامرکاندنی شتی بجوول** (جعل المتحرك ساكنا)
  من ئەسپەکەم بەستەوە.
  (واتە، من ئەسپەکەم جێگیر کرد لە شوێنەکەی خۆی)
- **دامرکاندنی کەسێك بە جووت بوون (واتای خوازراو**
  ئازاد بۆ خۆی سەربەستە وەك من نەبەستراوەتەوە
  (واتە، ئازاد وەك من جێگیر و دیل نەبووە بە ژن هێنان)

بژاردنەوە (٣)
- (تعويض)، **پارەدان بەرانبەر بە زیان قەرەبووکردن**

کاکە خەتای من بوو، چی زیانت هەیە من دەی بژێرمەوە.
(واتە، من پارەکەی دەدەم)

بردنەوە (٤)
- (الفوز)، بەزاندن لە یاری و لە مەتەڵ دا،. هتد).

شیلان زۆر زیرەکە هەر دەی باتەوە لە شەترەنج دا

- گەڕاندنەوە شتێك لە پاش خواستنی من کتێبەکەم بردەوە بۆ شیلان (دژ واتایی)

شیلان بەرخەکەی لە کولان هێنایەوە و بردیەوە بۆ ماڵی ئەوان
(واتە، گەڕاندیەوە بۆ ماڵی ئەوان)

- تاس بردنەوە (خەو هاتن)، (واتای خوازراو)

شیلان خەوی دەهێت، هەر لە بەر ئەوەیە تاس دەی باتەوە.

بڕینەوە(٥)
- (الحسم) یە کلایی کردنەوە، کۆتایی هێنان بە چشتێك (واتای خوازراو)

ئەم کێشەیە هەر نەبڕایەوە، هەر باسی دەکەن
(واتە، کۆتایی نەهات)

- بڕینەوە، یان (لە شیر بڕینەوە)، (الفطم) (واتای خوازراو)

ئەم منداڵە هەر شیر دەخوات، هێشتا نەبڕاوەتەوە
ئایا ئەم بەرخانە بڕاونەتەوە؟
(واتە، هەر شیر دەخۆن و یان لە دایك جودا نەکراونەتەوە)

- بڕینەوە (یان خوری بڕینەوە)، واتای بنجی پەرەسەندو

شوانەکە دوو مەڕی بڕیەوە بە برینگە
(واتە، خوری دوو مەڕی بڕیەوە)

- بڕینەوە (بڕینی شتێك بۆ دوو پارچەی سەربەخۆ)،

(واتای بنجی گۆڕاو)

شیلان دارەکەی بڕیەوە

(واتە، کردی بە دوو پارچەی سەربەخۆ)

- بڕینەوەی ئەندامانی لەش (بتر)

لابردنی ئەندامانی لەش (واتای بنجی پەرەسەندوو)

دکتۆرەکە دوو پەنجەی زامدارەکەی بڕیەوە

(واتە، دوو پەنجەی بە تەواوی بڕی و لای بردن)

- بڕینەوەی ئەندامانی هەناو، لا بردن (الاستئصال)،

واتای پەرەسەندوو

(لابردن، زۆرتر بەکاردەهێت)

دکتۆرەکە زراوی نەخۆشەکەی بڕییەوە.

(واتە، زراوی نەخۆشەکەی لا برد)

بیستنەوە (٦)
- بیستنی هەواڵێك لە دوورەوە بە زیرەکی و بە ڕێگای کەسانێکی پسپۆڕەوە. (التنصت)

باسی دوژمن مەکەن پاش دە ساڵیش بێت دەی بیستێتەوە

(واتە، کەسانێکی گوێ سووك هەیە کە ئەوەی باسی دەکەین دەی بەن بۆ دوژمن.

بینینەوە (٧)
- دۆزینەوە (العثور..)

تۆ شیلانت هەر نەبینیوە، ئیتر چۆن دەی بینیتەوە لە ئەوێ.

(واتە، چۆن دەی دۆزیتەوە، واتە ڕەنگە بە چاو بی بینێت بەڵام نای ناسێت لە بەر ئەو نازانێت ئەوە).

- ئەنجام زانینی مەتەڵ، هەڵ هێنانی مەتەڵ

شیلان ئەمشەو مەتەڵێکی گوت بەڵام من یەکسەر بی‌نیمەوە

(واته، من یەکسەر هەڵم هێنا، یان ئەنجامەکەم زانی)

- ئەنجام چەشتنی کردەوەی خراپ

کاکە چیت کردوو دەبێت رۆژێك بی بینیتەوە

(واتە، ئەنجامەکەی بچێژێت)

تەنینەوە (٨)
- (تفاقم)، بڵاوبوونەوە

زوو برۆ بۆ لای دکتۆر با نەخۆشیەکەت نەتەنێتەوە.

(واتە، بۆ ئەوەی بڵاونەبێتەوە)

توێژینەوە (٩)
- (البحث)،

پرسینەوە (١٠)
- (المساءلة) دوا کەوتن بە زنجیرەی سەرچاوەکان دا.

ئەگەر پرسینەوە نەبێت، بە بێ گومان فەرمانگاکان دەبن بە بەرەڵایی.

کاتێك پرسیمەوە لە فایلەکەم، زانیم وەکو خۆی ماوە.

- زۆر جار (لێ پرسینەوە)ش بە کار دێت بۆ هەمان مەبەست (المساءلة)

ئەگەر لێ پرسینەوە نەبوو، ئەوا بە تەواوی بێزار دەبین.

جوینەوە (١١)
- قسە جوینەوە، قسە کاوێژکردن، قسە گوتنەوە

بەسە، شیلان بەس قسەکە بجوەرەوە

(واتە، بەس قسەکە بڵێرەوە)

- هەرەس هێنانی پارچەی کەرەستە و مەکینە بە لێك خشان (السوفان)

خستنەوە (١٢)
- (النسل)، نەوە خستنەوە، منالْ خستنەوە

منالْ خستنەوە ئاسانە، بەڵام بەخێوکردنی گرانە.

(واتە، منالْ هەبوون ئاسانە...)

- پەروەردە کردنی شاگرد و جێگر

ئایا ئەم وەستایە چەند وەستای تری خستووەتەوە ؟

- ئاگر خستنەوە، چاندنی تۆوی شەڕ، (واتای خوازراو).

ئەوەی ئاگر بخاتەوە دەبێت هەر خۆی بی کووژێنێتەوە

خواردنەوە (١٣) • (خواردنی شتی شل بە بێ جوین)، (شرب)

کاتێك کە نان دەخۆیت ئەوەندە ئاو مەخۆرەوە .

- خواردنەوە (بەبێ بەرکار)، واتە خۆ سەرخۆش کردن

ئازاد زۆر دەخواتەوە

(واتە، زۆر خواردنەوەی سەر خۆش کەر دەخواتەوە)

- (عملية التعرية و التاكل)، (واتای خوازراو).

من دانم خوراوەتەوە

(واتە، کلۆر بووە)

ئەم زەوی‌یە خوراوەتەوە بە لافاوەکە.

(واتە، هەڵ دڕاوە بە لافاوەکە)

- (الامتصاص)، هەڵ مژین، (واتای خوازراو).

لەکە ئاوەکەی خواردەوە بە ئاسانی

(واتە، ئاوەکەی هەڵمژی بە ئاسانی)

خوێندنەوە (١٤) • (المطالعة)، (القراءة). (الالقاء).

شیلان بە شەوان دەخوێنێت بەڵام ئێواران رۆژنامەکان دەخوێنێتەوە.

یان، دەگوترێت هۆڵی خوێندنەوە(قاعة المطالعة)

- دەست خوێندنەوە، بەخت خوێندنەوە (واتای خوازراو)

شیلان دەتوانێت دەستم بخوێنێتەوە، بەڵام ناتوانێت بەختم بخوێنێتەوە.

- **خوێندنەوە** (القاء)، **خوێندنەوەی ووتار.**

دۆزینەوە (١٥)

- (اکتشاف، ایجاد)، **دیتنەوە، بینینەوە**

ئایا کێ ئەمەریکای دۆزیەوە ؟

ئایا کێ تەلەفۆنی دۆزیەوە ؟

یان (ئایا کێ تەلەفۆنی داهێنا؟)

- (العثور) **دیتنەوە ، بینینەوە**

تازە ، دزەکە لە دەستی پۆلیس دەرچوو، ئیتر چۆن دەی دۆزنەوە.

(واتە، چۆن دەی بیننەوە)

- **زانینی ئەنجام مەتەڵ**

شیلان، ئەمشەو دوو مەتەڵی گوت کەچی یەکسەر من دۆزیمەوە.

(واتە، ئەنجامەکەم زانی)

دانەوە (١٦)

- **ئەنجام چەشتنی کردەوەی خراپ**

بە خۆت مەنازە و خراپە مەکە چونکە دەی دەیتەوە

(واتە، ئەنجامەکەی دەچێژێت)

- **ڕەنگ دانەوە، ڕەنگ چوونەوە لە ئاودا**

ئەم کراسە مەشۆرە ، چونکە ڕەنگ دەداتەوە

- **ڕەنگ دانەوە،** (التاثیر)، **تەشەنەکردنی شتێك لە شتێکیتردا، (دژ واتایی خوازراو).**

ڕەنگ دانەوە ئەم کردەوەیە، زۆر دەکەوێت لە سەری .

- **دەنگ دانەوە** (الصدی)، **(دژ واتایی).**

لە هۆڵەکەدا، هێواش قسە بکە چونکە دەنگ دەداتەوە.

- دەنگ دانەوە (ناوبانگی بڵاودەبێتەوە). (دژ واتایی
خوازراو).
ئەم داهێنانە زۆر جوانە ، لە هەموو وولاّتدا دەنگ دەداتەوە.

دیتنەوە (١٧)
- (بڕوانە بۆ بینینەوە)

ڕنینەوە (١٨)
- کۆکردنەوەی میوە بە هەڕەمەکی
منداڵەکان باخەکەیان ڕنییەوە
(واتە، گشت میوەکانیان کۆکردەوە بە هەڕەمەکی)
- پرچ ڕنینەوە لە شیوەن کردن دا، (واتای خوازراو).

سڕینەوە (١٩)
- (مسح)، واتە سڕینی سەرانسەری بە نیازی پاك
کردنەوە.
مامۆستاکە ووتی : کێ تەختەکە دەسڕێتەوە
- سڕینەوە لە ئارادا (الامحاء من الوجود)
- سڕینەوە (شطب المواد والممتلکات)
کۆمیتەی سڕینەوە: لجنة الشطب.
ئەم کورسییانە بێ کەڵکن، ئەمساڵ دەیان سڕینەوە.
- نەهێشتنی شتێك (نەهێشتنی نەخوێندەواری)
ئێمە دەخوازین نەخوێندەواری بسڕینەوە لە ئەم ولاّتەدا.
- پەرپووت کردنی کەسێك بە قسەی خراپ
بەس قسە لە سەر شیلان بکە، مەیسڕەوە ئێمە هەموو دەی ناسین.
(واتە، دای مەگرەوە بە ڕادەیەك کە بی کەی بە کەسێکی بێکەڵك)

سوینەوە (٢٠)
- هەڵ گلوفتنی شتێك بۆ لووس کردن و پاك کردنەوە.
پیاوە پیرەکە هێندە گوێزەکەی سوییەوە بە دەم کەچی بۆی
نەشکا.

شۆردنەوە (٢١) • شۆردنەوەی شتی دەنك دەنك

وەك: زیخ ، چەو، لم، دانەویڵە..

ئەم تێكەڵەیە جوان نەشۆراوەتەوە.

برۆ گەنمەكە بشۆرەوە ئەمجا بی هارە.

• شۆردنەوەی فلیم و وێنە (غسل الافلام و الصور)

فلیمەكەم شۆردەوە كەچی هەمووی سوتابوو.

وێنەگرەكە ووتی : كاكە چەند وێنە بشۆرمەوە بۆت؟

• شۆردنەوە، داگرتنی كەسێك بە جوێن و قسەی خراپ (بەواتای داشۆردن).

شاردنەوە (٢٢) • (اخفاء)، نا دیار كردن

قسەكە مەشارەوە، ئێمە ئەوەندە گەوج نین.

• (دفن)، نانە نێو گۆڕ

پیرێژنەكە پێری مرد كەچی ئەمرۆ شاررایەوە.

چنینەوە (٢٣) • كۆكردنەوە بە دانە دانە، هەڵ گرتن

وەرە شیلان با بەری دارەكە بچنینەوە.

(واتە، با بەری دارەكە دانە دانە كۆ بكەینەوە)

گۆڕینەوە (٢٤) • (المبادلة، المقایضة)

بازرگانی گۆڕینەوە : (التجارة بالمقایضة)

ئەم كراسە دەگۆڕمەوە بە كراسێكی تر

• بووك گۆڕینەوە لە ژن بە ژن دا.

• بیرورا گۆڕینەوە (التبادل الفكری)

گرتنەوە (٢٥) • تێكەڵ كردنی شتی شل و توند، وەك:

قوڕگرتنەوە، دەرمان گرتنەوە

- قوڕگرتنەوە بە واتای (کۆست کەوتن)، (واتای خوازراو).

قوڕ بگرەوە و تێبنیشە.

(واتە، کۆستت بکەوێت و ئەنجامەکەی بچێژە)

- گرتنەوە، ڕێك خستنەوەی ئەندامی لە جێچوو لە لەشدا، (واتای خوازراو).

دەستم لە جێ چووە، دەچم لەلای مام جوامێر دەی گرمەوە.

- گرتنەوە، بردنەوە لە باری ڕاکردندا.

شیلان زۆر تیژ ڕادەکات، بەڵام من دەتوانم بی گرمەوە.

(واتە، من دەتوانم لێی ببەمەوە بە ڕاکردن)

- قاوە گرتنەوە ، دەست گرتنەوە ، بەخت گرتنەوە،

(واتە، خوێندنەوەی بەخت و چارەنووس)، (واتای خوازراو)

- فاڵ گرتنەوە (فاڵچی)

- گرتنەوە (بڵاوبوونەوەی ئاگر، نەخۆشی، هتد)

ئەگەر ئاگرکەوتەوە یەکسەر بیکوژێننەوە، با هەموو جێیەك نەگرێتەوە.

(واتە، بڵاونەبێتەوە بە هەموو جێیەکدا)

شیلان، یەکەم جار تامێسکەی گرت، کەچی بە دوو ڕۆژ هەموو دەم و لێوی گرتەوە.

- گرتنەوە، الشمول

ئەم ئاهەنگە چەند کەس دەگرێتەوە.

(واتە، بۆ ئەم ئاهەنگە چەند کەس بانگ دەکرێت)

گواستنەوە (٢٦) • (النقل)،(الانتقال)

وەزارەتی گواستنەوە : وزارة النقل

ئەم لۆرییە بارەکە دەگوێزێتەوە بۆ سلێمانی.

- **گواستنەوەی ژن، واتە، دەرکردنی ژن لە ماڵی کەس و کاری و دەست پێ کردنی ژیانی جووتی لە ماڵی بووك و زاوادا.**

شیلان پارەکە مارەکرا کەچی ئەمساڵ گوێزرایەوە.

(واتە، ئەمساڵ چووە ماڵی پیاوەکەی)

گێڕانەوە (٢٧)

- (الارجاع)، **دانەوە**

من کتێبەکەم گێڕایەوە بۆ کتێبخانە.

(واتە، کتێبەکەم دایەوە بە کتێبخانە)

ئەو دەرچوو بوو لە ماڵ بەڵام من گێڕامەوە

- **گێڕانەوە** (الحكي)

وەرە چیرۆکەکە بگێڕەوە بۆمان.

کردنەوە (٢٨)

- (الفتح)، **واز کردن، واڵا کردن**

دەرگاکە بکەرەوە.

- **ئاوەڵناو + کردنەوە، وەك :**

ورد کردنەوە، کورت کردنەوە، ژیر کردنەوەهتد.

کوتینەوە (٢٩)

- **پەستاندنەوە** (الحدل)
- **کوێر کردنەوەی بزماری تیژ**

بزمارێکی تیژ لە نێو پیلاوەکەم دا بوو، منیش هەر لە بازار لای پینەچییەك کوتیمەوە.

- **دەم کوتینەوە، بەر پەرچ دانەوە (واتای خوازراو).**

هەرچی بڵێت لەل دەمی دەکوتمەوە.

(واته، بەر پەرچی دەدەمەوە تا دەمی خۆی بگرێت)

کوشتنەوە (٣٠)
- لە ناوچەی هەولێردا بۆ سەر بڕینی مەڕ و ماڵات بەکاردێت.

میوانێکی زۆر هاتبوون، بۆئەوە ئەو ماڵە دوو بەرخیان کوشتەوە.

(واتە، دوو بەرخیان سەر بڕی)

- کوشتن لە تۆڵەی کوشتن دا

ئازاد دوژمنەکەی خۆی کوشتەوە.

(واتە، تۆڵەی کوشتنی کردەوە لە دوژمنەکەی)

بۆ کوێ دەڕوات هەر دەی کوژنەوە.

(واتە، چونکە پیاوی کوشتووە هەر دەبێت بکوژرێتەوە)

ناسینەوە (٣١)
- (التشخيص) دۆزینەوە، جوداکردنەوە

من لە نێو هەزار کەس، دوژمنی خۆم دەناسمەوە.

(واتە، جوودای دەکەمەوە، یان دەری دەکەمە دەرەوە)

دکتۆرەکە، زۆر لە نەخۆشی‌یەکەی شیلان وردبووەوە بەلاّم لە ئەنجام بە جوانی ناسی‌یەوە.

(واتە، نەخۆشی‌یەکەی دۆزی‌یەوە)

- هاتنەوە یادی کەسێك یان شتێك کەوا پێشتر ناسراو بووە (التذكر، التعرف).

سەیری ئەو کچە بالاّ بەرزە جوانە بکە، بزانم دەی‌ناسیتەوە ئەوە شیلانە گەورە بووە.

(واتە، بە منداڵی دیویەتی، کەچی ئێستا نای ناسێتەوە)

- لە ناوچەی سروچك بەردێك هەیە بە ناوی [مانگە سەوە]. واتە [مانگ ناسەوە] ئەمە ئەوە دەگەیەنێت کەوا

[ناسینەوە] هەیە لە زمانەکەدا.

نانەوە (٣٢)
- سەر نانەوە: مردن لە سەلاری دەربرین دا، (الوفاة).

مام هۆمەر سەری‌نایەوە.

(واتە، مام هۆمەر مرد)

- خۆنانەوە(التاهب)

پۆلیسەکان خۆیان ناوەتەوە لە سەر رێگاکە

- نانەوەی مریشك، هێلکە خستنە ژێر مریشك بۆ هەڵ هێنان .

شیلان مریشکەکەی نایەوە.

(واتە، هێلکەی خستنە ژێر مریشکەکە بۆ هەڵ هێنان)

- بەر پاکردن، خستنەوە (هەژاندن)

شەڕ نانەوە، شەڕ بەرپاکردن، یان شەڕ خستنەوە

شەڕ مەنێرەوە، ئێمە پیاوی شەڕ نین.

(واتە، شەڕ بەر پاکردن مەکە، یان شەڕ مەخەرەوە، یان شەڕ مەهەژێنە)

- دانانی تەڵە و کۆسپ بۆ تووش کردنی بەرانبەرەکە.

تەڵەکە بنێرەوە با مشکەکە بگرێت.

نووسینەوە (٣٣)
- نوسینەوە (تحریر الاوراق) پاك نووسکردن، دەرکردن

بەشی نوسینەوە: قسم التحریر

بەرێوەبەرەکە گوتی، تکایە نووسراوێك بنووسنەوە لە سەر کێشەکە.

(واتە، نووسراوێك دەربکەن)

- (التکتیب)

تۆ بێ خوێنەوە، منیش دەی نووسمەوە

شیلان هەموو دەرسەکەی نووسی‌یەوە

(واتە، وێنەیەکی روو نووس کرد لە دەرسەکە)

هۆنینەوە (٣٤)

- نووسینی هەڵبەست و پەخشان (النظم)

هەر خۆی دەتوانێت ووشە بهۆنێتەوە.

- (نسج و حیاکة)، چنین
- قسەی نەرم و لووس کردن بۆ خەڵەتاندنی

کەسێك(تالیف الکلام)

هەر خۆی دەتوانێت، بۆی بهۆنێتەوە، تا دەهێتە سەر رێ.

هێشتنەوە (٣٥)

- (الابقاء)

من نەم ویست بمێنمەوە کەچی ئەو بە زۆر هێشتمیەوە.

- ریش و سمێڵ هێشتنەوە،

پەراوێزەکان

(١):

کاری (بەخشین) کاتێك کەرەستەی (ەوە) وەردەگرێت واتاکەی دەگۆرێت و ریزێك واتای تازە دەداتەوە. لە رووی رێزمانەوە، رستەکان زۆر ساکارن تەنها واتای سێیەم نەبێت بە ئەم چەشنە:

شیلان خێر ی بەخشراوەتەوە

[خاوەن] [بکەر(—)] [کردارەکە]

ئەوەی سەرنج راکێشە، ئەم رستەیە زۆرتر بە ئەم دارشتنە تێنەپەرە بکەر نادیارە بەکاردەهێنرێت. لە ئەو نموونەیەدا (خێر) جێگری بکەرە لە رستەی بکەر نادیاردا و (شیلان) خاوەنی خێرەکەیە. بێ گومان چاوگی ئەم کارە بریتی‌یە (خێر بە بەخشرانەوە).

(٢):

کەرەستەی (ەوە) واتای (کۆتایی هێنان) دەبەخشێت بە رووداوی (بەستن)، وەك بەستنی پەتی ئەسپەکە، تا رادەی جێگیر کردن یان بەستنی کەسێك بە کەسێکی ترەوە بە (پەیماننامەی جووت بوون)، تا رادەی بەستنەوە و رێ گرتن لە جوودا بوونەوە بە ئاسانی.

(٣):

کاری (بژاردنەوە) بەرانبەر بە بەرپەرچی زیان بەخشین دەوەستێت. ئەم کارە زۆر ساکارە لە رووی رێزمان و لە رووی واتاوە وەك هەر کردارێکی تێپەڕی ئاسایی.

(٤):

کەرەستەی (ەوە) ریزێك واتای تازە دەبەخشێت بە کرداری (بردن) وەك:

- بردنەوە (الفوز) : یەکلایی کردنەوەی کاری (بردن) بۆ کەسێك.
- بردنەوە (گەڕاندنەوە): وەك پەرچ دانەوە، یان دژواتای کاری (هێنان)، یان (ناردن).

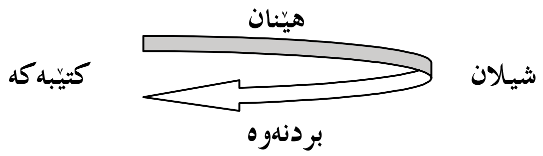

- تاس بردنەوە (خەو هاتن)، یان (خەو بردنەوە)، وەك :

شیلان، تاس دە (ی) باتەوە

[بەرکار]، [بکەر] [دە] (—) [کردار]

لە رووی ڕێزمانەوە ئەم کردارە نەختێك ئاڵۆزە بەڵام لە رووی واتاسازیـیەوە زۆر روون و ئاشکرایە.

(٥):

واتا دانەوەی کەرەستەی (ەوە) لەگەڵ کاری (بڕین) دا لە جوداوازی واتای ئەم دوو نموونەیە دا دەردەکەوێت :

من دارەکە دەبڕم .

من دارەکە دەبڕمەوە.

رستەی دووەم ئەگەر کردەوەی فیزیـاوی بڕین بە گشتی ببەخشێت، بەڵام رستەی دووەم واتای (بڕین تا کۆتایی) دەبەخشێت. کردەوەی (بڕینەوە) واتای بە تەواوی دوو لەت کردن، یان بە تەواوی لە بن دا بڕین دەبەخشێت. ئێستاش ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ بەراوردکاری لە نێوان (بڕین و بڕینەوە) دا، لە رووی واتا بەخشینەوە ئەوا ئەم سەرنجانە دەهێننە تۆمارکردن :

یەکەم: بڕینی بنجی بەرانبەر بە واتای بنجی (بڕین):

ئەم کارە چەند واتایەکی داوەتەوە، وەك:

- خوری بڕینەوە، واتە، بڕینی خوری مەڕێك بە تەواوی.
- دار بڕینەوە، واتە بڕینی دارێك تا رادەی دوو لەت کردن.

- برینەوەی ئەندامی لەش، واتە، لابردنی یەك جارەکی ئەندامێکی لەش.

دووەم: بڕینی خواستراو بۆ واتای(وەستاندن) ئەم کارە چەند واتایەکی داوەتەوە، وەك:

– بڕینەوەی کێشەیەك (الحسم):

واتە کۆتایی هێنان یان وەستاندنی تەواوی کێشەیەك، یان یەکلایی کردنەوەی کێشەیەك.

- لە شیر بڕینەوە، واتە وەستاندنی تەواو وبێ گەڕانەوە بۆ شیر لە مەمك خواردن.

چاوگی ئەم کارە بریتی‌یە لە (شیربڕینەوە)، یان (منداڵ لە شیر بڕینەوە).

سێیەم: بە ئاشکراش دیارە کەوا چەند واتایەك لە (بڕین) لە جیّی خۆیان وەستان و نەیان توانی واتای نویّ لەگەڵ کەرەستەی (ەوە) دا ببەخشن،وەك :

- ئەوانەی واتا (بڕین لە سەر ئەندازە) دەبەخشن، وەك:

جل بڕین ، پرچ بڕین بێگومان (پرچ بڕاو) بریتی‌یە لە واتای خوازراو لە سزای (پرچ بڕین).

- ئەو واتایانەی کەوا، لە واتا بنجی‌یەکەوە کەوتوونەتەوە، وەك ڕێگا بڕین، چەند جار بڕین.. هتد.

:(٦)

هەر چەندە ڕووداوی (بیستن) واتای (بیستن) بە گویّ ببەخشێت بە شێوەیەکی ناراستەوخۆ لە دەمی کەسێکەوە کەوا بە گوێی خۆی ئەو شتەی بیستووە. واتای ئەم کردارە ڕەنگە زۆر پێویست بێت بە ئەوانەی کەوا زاراوە دادەڕێژن سەبارەت بە کاری هەواڵ گەیاندن یان هەڵ قوزتنەوە و گویّ سووکی.

:(٧)

کرداری (بینین) لەگەڵ کەرەستەی (ەوە)دا، چەند واتایەکی تازە دەبەخشێت کەوا بە تەواوی لە واتای ئاسایی (بینین) ترازاون. ئەو واتایانەش زۆر لە برەو دان لە ئاخاوتنی ڕۆژانەدا بەڵام واتای (بینیەوە : دۆزینەوە) برەوێکی زۆر دەبەخشێت بە زمانی زانستی و

تەکنۆلۆژی ی نوێ. لە رووی ڕێزمانەوە کرداری (بینینەوە) زۆر ئاسایی‌یە وەك کردارێکی‌تێ‌پەر.

:(٨)

کرداری (تەنینەوە) واتای بڵاوبوونەوەی و پەرەسەندن بار و دۆخ تێك چوون دەبەخشێت. ئەم زاراوەیە برەوی زۆر لە بواری پزیشکی و ئابووری‌دا وەك (المضاعفات، تفاقم الازمة، تصعید، تدهور الحالة).

:(٩)

کرداری (تۆژینەوە)بە روخساری چاوگی دوو لۆی (البحث) گرتووەتەوە. ئەم چەند ساڵەی رابردوودا پەیدا بوو و ئێستا بە جوانی چەسپاوە. ڕێژە چالاکەکانی ئەم کردارە هێشتا زۆر نەکەوتووەتە بەر بەکارهێنان و پیادەکردن.

:(١٠)

کرداری (پرسینەوە) دەرگایەکی نوێ دەکاتەوە بۆ زاراوە سازی لە بواری کارگێری‌دا. ئەم کردارە واتای (المتابعة الاداریة) و واتای (المساءلة القانونیة) دەداتەوە. وشەی (پرسەوە)یش واتای (المتابع)، دەبەخشێت.

:(١١)

کرداری (جوینەوە) لە واتای (جوین) ترازاوە چونکە (قسەکردن) وەك تیکەی خواردن نی‌یە بجوورێت.ئەم واتا تازەیەش بریتی‌یە کاوێژکردن و گوتنەوەی قسەی بێ‌کەڵك. واتا تازەکەی (جوینەوە) رەنگە زۆر بە کەڵك بێت لە ژیانی تەکنۆلۆژی ئەمرۆدا، وەك (جوینەوە پارچەکانی مەکینە و ئامێر)، یان وەك دەوترێت (ئەم پارچەیە جووراوەتەوە)، واتە خوراوەتەوە بە زەبری میکانیکی.

:(١٢)

کرداری (خستن) کاتێك کە دەبێت بە (خستنەوە) دەبێت بە کردارێکی چالاك، پێویست و بە بڕشت بۆ پێشکەوتنی زمانەکە. جوانترین واتای (خستنەوە) بریتی‌یە لە (الانجاب) بەڵام ئەم واتایە براوەتەوە بۆسەر زۆر شتی تر وەك:

- ئاگر خستنەوە
- شاگرد و خەلفە خستنەوە

ئەمانەش هەمووی لە سەر کێش و واتای (منالْ و نەوە خستنەوە).

(١٣): خواردن : خواردنەوە

کاتێك کەوا کەرەستەی (ەوە) دەچێتە سەر کرداری (خواردن) واتاکەی دەگۆرێت بەرەو (خوارنەوەی شتی شل بە بیٚجوین). ئەم واتایە زۆر بڵاوە بەڵام چەندین واتای تری خستووەتەوە، وەك:

- خواردنەوەی شلی سەر خۆشکەر : ئەم واتایە تەسك کراوەتەوە لە خواردنەوەی هەموو شتی شلەوە بەرەو خێزانی ئەو شتە شلانەی کەوا مرۆڤ سەرخۆش دەکەن.

ئەم دیاردەیەش لە هەموو رستەیەك دیارە بەبیٚ ئەوەی دیاریش بکرێت وەك:

- ئازاد دەخواتەوە

- ئەم رستەیە بە هیچ جۆرێك واتای خواردنەوە شلی سەرخۆش نەکەر ناگەیەنێت و بە ئاشکرا واتاکەی دیارە.
- زۆر جار واتای(خواردنەوە)لە شتی شل دەترازێت، وەك:

- منالْەکە شیر دەخوات

- لە ئێرەدا، هەرچەندە شیری مەمکی ئافرەت شلە بەڵام چونکە خۆراکی سەرەکی مندالْە بووە بە خۆراکی توند لە واتادا و(خواردن) چووەتە جیٚی (خواردنەوە).
- تێك چوونی روخساری کەرەستە وئامێر یان زەوی و زار بە لێك خشان وەك(التعرية، التاكل، النخر...الخ). ئەم واتایە زۆر زۆر پێویستە لە بوارە زانستی‌یەکاندا.

- زۆر جار (خۆڵ) یان(لم) یان هەر(مادەیەکی ورد) ئاو هەڵ دەمژێت، ئەوا دیاردەکە براوەتەوە سەر کرداری خواردنەوەی شتی شل. وەك ئەوەی کەوا ئەوشتە ئاوەکە بخواتەوە.

(١٤): خوێندن : خوێندنەوە

کرداری (خوێندنەوە) لە واتای (کۆشش کردن بە خوێندن و ئامادەبوون بۆ ئەزموون) ترازاوە و بووە بە (خوێندنەوەی شتی نووسراو بە بێ بە بێ کۆشش و ئامادەبوون بۆ ئەزموون). ئەو واتایەش بریتی‌یە لە (المطالعة) کەوا زۆر بڵاوەو چەسپاوە لە زمانەکەدا بەڵام براوەتەوە بۆ سەر واتایەکی تر، وەك:

خوێندنەوەی بێ بڕشت (القراءة)

خوێندنەوە → (المطالعة : مع الفهم و الاستفادة)

خوێندنەوە → (القراءة : بدون الفهم و الاستفادة)

لە ئێرەدا، خوێندنەوە بە واتای (القراءة) بریتی‌یە لە خوێندنەوەی نووسراوێك وەك کەرەستە و ئامێر بە بێ کەڵك و تێگەیشتن.

لە لایەکی ترەوە واتای (خوێندنەوە : القـــراءة) براوەتەوە بۆ سەر شتێك کەوا نەنووسراوی تێدا هەیە و نە ئەزموون، وەك:

- دەست خوێندنەوە
- بەخت خوێندنەوە
- چارەنووس خوێندنەوە
- ئەمەو لە هەندێك جێدا واتای(بێ بایەخ کردن) دەبەخشێت وەك(شیلان ئێمە بەهیچ ناخوێنێتەوە).

(١٥):

کرداری (دۆزین) کەوا واتایەکی تەسکی هەیە وەك (سەر دۆزین) لەگەڵ کەرەستەی (ەوە) دا دەبێت بە کردارێکی بڵاو و بە برەو لە دنیای پێشکەوتوودا و چەند واتایەك دەداتەوە کەوا زۆر زۆر پێویستن و هەر هەموویان واتای (پەی بردن بە شتێکی شاردراوە) دەبەخشن.

ئەم کرداره رەنگە دنیایەکی فراوانی هەبێت لە بواری پێش خستنی زمانەکەدا.

(١٦):

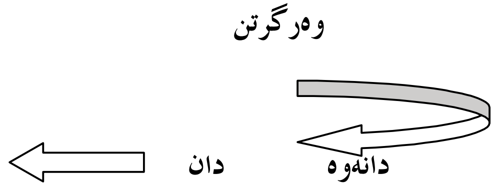

بە پێ ئەو نەخشەیە کرداری وەرگرتن بریتی‌یە لە بەر پەرچی کردەوەی (وەرگرتن)، وەك:

- دەنگ وەرگرتن و دەنگ دانەوە (الصدی)
- رەنگ وەرگرتن و رەنگ دانەوە

ئەم دوو واتایە خوازراون بۆ چەند واتایەك کە دەنگ و رەنگ نی‌یە تێیان دا، وەك:

رەنگ دانەوە: (الانعكاس)

دەنگ دانەوە: (ناو بانگ بڵاوبوونەوە: الشهرة)

لە رووی رێزمانەوە (دەنگ و رەنگ) بریتین لە بەر کاری رستەکە.

(١٧):

لە بەر ئەوەی کرداری (دیتن، یان دیتنەوە) کورت دەهێنێت لە دارشتن دا دەبێت بگەرێینەوە بۆ سەر کرداری (بینین، یان بینینەوە).

(١٨):

کەرەستەی (ەوە) لەگەڵ (رنین) دا، واتای (رنین) بە زۆری و لێشاوی دەبەخشێت وەك :

- رنینی پرچ له شێوەندا بەچەپکی گەورە.
- رنینی باخ به تەواوی و به لێشاو.
- تالآن کردنی ماڵی کەسێك به تەواوی.
- خۆ خوراندن به توندی و به تیژی.

له ئەم واتایانەدا، واتای (روشاندن : رنین) ترازاوە و چووەته سەر چەند دیاردەیەك کەوا (روشاندن و بریندارکردن) هەڵ ناگرن.

(۱۹):

واتای (سڕین) زۆر بنجی و ئاسایییە بەڵام واتای (سڕینەوە) دەرگایەکی گەورە دەکاتەوە بۆ زاراوەی کوردی، چونکه دەگاتەوە به بواری واتای (سڕین به تەواوی، له ناو بردن، کووژاندنەوە، نەهێشتن، تێك دان، هتد). واتای بنجی (سڕین) کاتێك کەوا کەرەستەی (ەوە) وەردەگرێت واتاکەی دەگۆرێت بۆ (سڕین به تەواوی، یان سڕین به نیازی پاك کردنەوە). ئەم واتا تازەیه خوازراوە بۆ چەندین واتای تر، وەك: (المسح، المحو، الابادة، الشطب)، ئەوەش له نموونەکان دا دیارە. ئەم جۆرە زاراوانەش رووبەرێکی مەزن دادەپۆشن له ئەلبوومی وشەمەنی زمانەکەدا.

(۲۰):

کرداری (سوین یان ساوین) دەتوانێت ببێت به (سوینەوە یان ساوینەوە). روخساری (ساوین و ساوینەوە) زۆرتر له گەرمیان دا بەکاردەهێنرێت. واتای (سوین) واتایەکی بنجییە بەڵام واتای (سوینەوە) نەختێك دەترازێت و گیانی بەردەوامی دەبەخشێت به کردەوەکە.

(۲۱):

کەرەستەی (ەوە) واتای (شۆردن) دەگۆرێت بۆ چەند واتایەکی تر که تێیان دا واتای پتەوی (شۆردن به سابوون و به ئاو و به نیازی پاك بوونەوە) روونادات، وەك:

- شۆردنەوەی شتی دانە دانە، وەك (چەو، لم، میوە، گەنم، دانەوێڵە، هتد).
- شۆردنەوەی فلیم لە تەكنۆلۆژیای وێنەسازیدا. بێ گومان ئەم واتایە لە واتای پتەوی (شۆردن) ترازاوە، چونكە نە سابوون بەكاردەهێنرێت، نە ئاو، و نە نیازی پاك كردنەوە هەیە. واتا ئەم كردارە بریتییە لە دەر خستن و جێگیركردنی وێنەكانی سەر فلیمەكە. بێ گومان ئەم واتایە كاتێك خوازراوە كەوا تەكنۆلۆژیای وێنەسازی دەركەوتووە و لە وڵاتی كوردەواری بڵاوبووەتەوە. واتە تەمەنی ئەم زاراوەیە لە سەت ساڵ تێپەڕ ناكات.
- واتای (داگرتنی كەسێك بە جوێن) براوەتەوە بۆ سەر واتای شۆردنەوەی كەسێك بە ئاو و پەرپووت كردنی بە تەڕ بوون، وەك (داشۆردن).

(٢٢):

كرداری (شاردنەوە) بە بێ كەرەستەی (ەوە) واتا نابەخشێت بەڵام واتای پتەوی ئەم كردارە بریتییە لە (دوور خستنەوە لە بینین). ئەم واتایە دەخوازرێت بۆ (دوورخستنەوە لە بیستن). ئەم واتایە جارێكی خوازراوە بۆ (مردوو ناشتن: الدفن).

(٢٣):

كرداری (چنینەوە) بە ئاشكرا لە واتای (چنین) ترازاوە و واتای (كۆكردنەوە بە دانە دانە) دەبەخشێت.

(٢٤):

كرداری (گۆڕینەوە) واتای ئاڵ و گۆڕ كردن دەبەخشێت لە بواری بازرگانی دا (المبادلة المقایضة). ئەم واتایە بۆ چەندین واتای تر دەخوازرێت و مەرج نییە كڕین و فرۆشتن لە ئارادا هەبێت وەك (ئاڵوگۆڕ كردنی بیروڕا) یان (گۆڕینەوەی بووك لە ژن بە ژن دا).

(٢٥):

كرداری (گرتنەوە) كاتێك لە واتاكانی (گرتن) دەترازێت دوو واتای بنەڕەتی دەداتەوە، وەك:

تێکەڵ کردنی شتی شل و توند

گرتنەوە

پێ دا گەیشتن لە ڕاکردن

واتـای یەکـەم: وەك (قوڕگرتـنەوە، دەرمـان گرتـنەوەهـتد) لە ڕاستیدا شتی توند و شل تێکـەڵ دەکـرێت پاشـان دەشـێلرێت تـا دەبێـت بە گیراوەیەك لە چەشنی (هەویر). ئەم دیاردەیە پێی دەوترێت (گرتنەوە: العجن) و لە ئەم دیاردەیە وشەی دا (گیراوە: الخليط، المركب) پەیدابووە. واتای یەکەمی گرتنەوە چەند واتایەکی تری داوەتەوە وەك:

- قـوڕ گرتـنەوە (کۆسـت کەوتن: الهول، المصيبة)، یـان قوڕ بۆ کەسێك گرتنەوە. واتـای قوڕ گرتنەوە واتایەکی پەندیـە چونکە جاران لە کۆستی گەورەدا ژن و پیاو خۆیـان لە قوڕ دەنا. ئێستاش (قوڕ گرتنەوە) بۆ (کۆست کەوتن و کۆست خستن)ی خەڵکی بەکاردەهێنرێت، بە بێ ئەوەی قوڕی ئاسایی بەکارهاتبێت.
- قـاوە گرتـنەوە، فـاڵ گرتنەوە، دەست گرتنەوە، بەخت گرتنەوە، واپێدەچێت کەوا لە واتای یەکەمی (گرتنەوە) وەرگیرابن.

واتـای دووەم: پـێدا گەیشـتن لـە ڕاکـردن دا، واتای ئەم کردارە لە بەراوردکردنی دوو خێرییدا دەردەکەوێت، وەك (بردنەوە لە یاری ڕاکردن دا):

کەسی دووەم

کەسی یەکەم

لە سەر ئەو نەخشەیە کەسی یەکەم پێشتر ڕای کردووە بەڵام کەسی دووەم لە بەر ئەوەی خێراتـرە دەیگرێـتەوە، واتە پێیدا دەگات. ئەم واتایە خوازراوە بۆ چەندین واتای تر، وەك:

- لـە جـێ چوونی جومگەکانی لەش، واتە بەشێك لە جێدەچێت، یان لە جێگەی خۆی دەترازێت و ڕادەکات. باری ئاوا پێویست بە لێزانێك دەکات کەوا بتوانێت بەشە لە جێ ترازاوەکە بگرێتەوە و بیخاتە و شوێنی خۆی.

- **بڵاوبوونەوەی نەخۆشی لە لەش دا، وەك ئەو وایە کەوا نەخۆشی‌یەکە خێرا بێت و بگات بە هەموو ناوچە دوورەکان.**
- **گرتنەوە** (الشمول):

بۆ نموونە، کاتێك کەوا بلیتی ئاهەنگ، یان بانگەوازێك بۆ سەیران، یان شتێك دابەش دەکرێت، دەبێت بزانین هێزی بڵاوبوونەوەی ئەو بانگ کردنە چەندە و دەگات بە کوێ و کێ دەگرێتەوە.

(٢٦):

کرداری (گواستنەوە) بەبێ پاشگری (ەوە) واتا نابەخشێت واتای پتەوی (گواستنەوە) بریتی‌یە لە هەڵگرتنی شت و مەك لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر. ئەم واتایە خوازراوە بۆ زۆر بواری تر، وەك:

- **گواستنەوەی ژن** (الزواج، الاقتران)
- **گواستنەوەی کرێکار و کارمەند** (نقل عامل او موظف)

یان

- **وەزارەتی گواستنەوە** (وزارة النقل)
- **گواستنەوەی دەریایی** (النقل البحري)
- **گواستنەوەی ئاسمانی** (النقل الجوي)
- **گواستنەوەی دەشتی** (النقل البري)

(٢٧):

(گێڕانەوە) واتای (گەڕاندنەوە) دەبەخشێت، بە عەرەبی یش واتای (الاعادة). **ئەم واتایە جارێکی تر خوازراوە بۆ چیرۆك و داستان گێڕانەوە.**

(٢٨):

کـرداری (کـردن) کـاتێك کەرەسـتەی (ەوە) وەردەگـرێت واتاکـەی دەتـرازێت بـۆ (وازکـردن: الفتح) کرداری (کردنەوە) وەك کرداری (کردن) توانای هەیە چەندین واتا ببەخشێت بە دارێژراوی، وەك:

ورد کردنەوە، توند کردنەوە، ژێر کردنەوە، کورت کردنەوە، هتد.

ئەم جۆرە واتایانە دەبێت لە ئەلبوومێکی تایبەتی دا ریز بکرێن چونکە ژمارەیان زۆرە.

(**٢٩**):

کەرەسـتەی (ەوە) واتـای (کوتـین) دەگۆڕێت (پەستاندنەوە). ئەم واتایەش خوازراوە بۆ واتای پەرچدانەوەی بزماری تیژ، یان پەرچدانەوەی دەمی هار وەك لە نموونەماندا دیارە.

(**٣٠**):

کـاتێك کـرداری (کوشـتن) کەرەسـتەی (ەوە) وەردەگـرێت دوو واتای تازە دەداتەوە، وەك:

- کوشتنەوە: (سەر بڕینی ئاژەڵ)، (ذبح)
- کوشتنەوە: (کوشتن لە تۆڵەی کوشتن دا)، وەك :

پۆلیسەکە دزێکی کوشت

بەرەی دووەم (دزەکان) بەرەی یەکەم (پۆلیس)

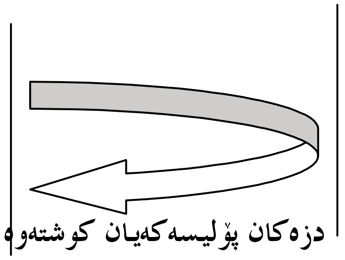

لـە ئـەو نەخشـەیەدا، کەسـێك لـە بـەرەی یەکـەم (پۆلیـس) یـەکێك لـە بـەرەی دووەم (دزەکـان) دەکوژێت بەڵام بەرەی دووەم پۆلیسێك دەکوژێتەوە لە بەرەی یەکەم بۆ تۆڵە سەندنەوە بە کوشتن.

(۳۱):
کاتێك کرداری (ناسین) دەبێت بە (ناسینەوە) واتای دیاری‌کردن دەبەخشێت یان واتای(التعرف)و (التشخیص) بواری واتایی ئەم کردارە چەندین کرداری تر دەگرێتەوە وەك (دۆزینەوە، جوودا کردنەوە، دیاری کردن،هتد). ئەم جۆرە واتایانە زۆر زۆر پێویستن بۆ تەکنۆلۆژیای هاوچەرخ و رەنگە (ناسینەوە) دەرگایەکی نوێ بکاتەوە بۆ زاراوەسازی.

لە لایەکی ترەوە، لە نموونەی (هاتنەوە یادی کەسێك) واتا دووبارە بوونەوە دەبەخشێت.چونکە لە ئەو نموونەیەدا شیلان یەکەم جار ناسراو بووە بە روخساری بەڵام ئێستا جارێکی تر ناسرایەوە بە روخساری گەورەیی.

(۳۲):
کرداری (نانەوە) واتای (دانانی شتێك بۆ ماوەیەك و بۆ بەرپاکردنی رووداوێك) دەبەخشێت. ئەم واتایە زۆر لە بنجی دەچێت و چەندین واتا دەداتەوە:

- نانەوەی مریشك، هێلکە دانان لە ژێر مریشك لە پێناوی جووجك خستنەوەدا.
- نانەوەی تەقەمەنی، تەقەمەنی دانان لە شوێنێك لە پێناوی تەقینەوەدا.
- خۆنانەوە، خۆ ئامادەکردن و بۆ بەرپاکردنی رووداوێك.
- شەڕ نانەوە، گەرای شەڕ دانان بۆ شەڕ هەڵ گیرسان.
- سەر نانەوە، شێوازێکی سەلاری‌یە بۆ گۆ کردنی رووداوی مردن.

(۳۳):
کاتێك کرداری (نووسین) دەبێت بە (نووسینەوە) واتاکەی دەگۆڕێت بۆ (التحریر: تحریر الاوراق الرسمیة) یان بۆ (التکتیب). ئەم دوو واتایە زۆر زۆر پێویستن لە بواری (کارگێڕی و فێرکردن) دا. بەشەکانی نووسینەوە ئیشیان ئەوەیە شتی نووسراو جارێکی‌تر بنووسنەوە بەبێ دەسکاری، وەك:
نووسین : نووسین (تێ گەیشتین لە چەمکی باسەکە)

نووسینەوە: نووسین (بەبێ تێگەیشتن و بەبێ دەسکاری) بەڵام بەپێی شێوازێك، وەك(پاکنووسی).

(٣٤):

کرداری (هۆنینەوە) بە واتای (چنین: نسج، حیاکة) **دەهێنێت بەڵام دەتوانرێت بخوازرێت بۆ زۆر واتای تر، وەك:**

- **هۆنینەوە هەڵبەست و لاواندنەوە.**
- **هۆنینەوە گفتی لووس بۆ خەڵە تاندن.**
- **هۆنینەوە پرچی درێژ.**

(٣٥):

کرداری (هێشتن) کاتێك کە دەبێت بە (هێشتنەوە) واتاکەی دەگۆڕێت بۆ چاوگی (ئاندن) لە (مانەوە)، وەك:

مانەوە + ئاندن ⟵ **هێشتنەوە** (ابقاء)

بەرەنجام و شرۆڤەکاری

١٠ : ١- لە بەرەنجام دا:

وەك کورتەیەك بۆ ئەم کتێبە دەتوانین چەند خاڵێك تۆمار بکەین:

- پاشگری (ەوە) مەرج نییە هەر لە ڕێژەی کارردا دەر بکەوێت، لە ناوی ئاوەڵکاردا دەردەکەوێت، وەك (سەرەوە ، ژێرەوە. هتد)،. یان، لە گەڵ ئامرازی پەیوەندیدا دەردەکەوێت وەك .(لە..ەوە، بە..ەوە).
- پاشگری (ەوە)، لە دوو بڕگەی دەنگسازی پێك هاتووە. بڕگەی بەرایی چێوەیەکی ناتەواوی هەیە لە چەشنی (OVO) و بڕگەی دوایی چێوەیەکی تەاواوی هەیە لە چەشنی (CVO).
- هەندێك جار لە هەندێك ناوچەدا مۆرفیمێکی بۆش لە چەشنی (انێ) دەلکێت بە هەموو جۆرەکانی پاشگرەکەوە. لە خۆشبەختیدا، ئەم بارگە سەربارە ناگات بە زمانی نووسین و هەر لە زمانی گفتوگۆدا هەیە.
- پاشگری (ەوە) جێگۆڕ نییە و لە خانەیەکی جێنەگۆڕدا دادەنیشێت. لە هەندێك ناوچەدا، ئەو ڕەگەزە دەخرێتە بەر جێگۆڕین. ئێمە بە هیچ جۆرێك لە گەڵ ئەوەدانین کە ئەو بارە نارێکییە بگات بە سنووری زمانی نووسین.
- پاشگری (ەوە)، کە ڕەستەیەکی گشتییە دەتوانێت بچێتە سەر ڕێژە گەردانکروەکانی هەر چاوگێك بەبێ بەر هەڵستی. لە ئەو گەمەیەدا هەر کاری (بوون هەبوون) بێ بەرین.
- وەك لە پێشتردا گوترا، پاشگری (ەوە) دەچێتە هەموو ڕێژەیەك، یان چاوگێك. لە ئەم کردەوەیەدا، دوو جۆر واتا دەداتەوە، جۆری یەکەم گشتییە

هەموو کاری زمانەکە دەگریتەوە و جۆری دووەم تایبەتی‌یە بەشێك لە کاری زمانەکە دەگریتەوە.

- ئەو جۆرە واتایەی کە گشتی‌یە بریتی‌یە لە واتای دووپاتی. واتە، دووپات کردنەوەی رووداوی کارەکە.
- ئەو واتایەی تایبەتی‌یە، بریتی‌یە لە (دژواتایی) و لە (واتاگۆڕی).
- لە دیوی (دژواتایی) دا، ئەم ئاکارە گشتی‌یە بۆ هەموو ئەو کارانەی کە دژواتایان هەیە، یان دژ ئاراستەیان هەیە.
- لە دیوی (واتاگۆڕی) دا، واتای تایبەتی هەیە و بە ئاسانی دەستە مۆ ناکرێت.
- لە دیوی (واتاگۆڕی)، واتای گۆڕاو بە هیچ جۆرێك دوو لۆ نی‌یە، ئەوەی دوو لۆ بێت، تەنها روخساری کارەکەیە.
- واتای (دووپاتی) بە دوو میکانیزم دەچەسپێت. یەکەمیان بریتی‌یە لە (دووبارە بوونەوە بە وچان) و دووەمیان بریتی‌یە لە (دووبارە بوونەوە بە سوورِ).
- لە هەر واتایەك کە دووبارە بوونەوە بە سوورِ چەسپابێت، ئەوا دوو جار دژواتایی بە (نیوسوورِ) چەسپاوە و ئەو دوو نیوە سوورِە سوورِی تەواویان دروست کردووە.
- لە ئاکاری (دژواتایی) دا نیوسوورِی (١٨٠ پلە) دەچەسپێت و دەتوانرێت بە نەخشەی ئەندازیاری دیاری بکرێت.
- لە (واتا گۆڕی) دا، دووئاکار دەچەسپێت. یەکەمیان بریتی‌یە لە واتای (ئەنجام دان بە تەواوەتی و سەت لە سەت). دووەمیان بریتی‌یە لە واتای (بڵاوبوونەوە بەریتمی بەدەوام و هێدی هێدی).

- لـە ئەو سێ جۆرە واتايەدا كە باس كرا و لە واتاى يەك لۆش دا، چى گوترا بێت و چى كرا بێت و چى گۆڕابێت، هەر لە ژێر چەترى (واتاى بنجى) دا جىٚيـان دەبێتەوە. ئەمەش لە بەر ئەوەى سروشتى روودانەكەيان پتەوە.
- بـە تەريــبى لەگـەڵ خـاڵى پێشوودا، هەر واتايـەكى بنجى يـەكلۆ، يان بنجى دوولۆ، يان هەر واتايـەكى گۆڕاو، يان هەر دژواتايـەك، بۆى هەيە بچێتە ژێر چەترى (واتـاى خـوازراو). واتـاى خوازراويـش، بريـتىيە لـە ئـەو واتايــەى كـە سروشـتى رووداوەكەى شلكە.
- بـە پىٚى خاڵى پێشوو، واتاى خوازراو لە ريزى واتا بنجىيـەكان ناوەستێت تـا واتايــەك زيــاد بكــات. بـە پێچەوانەوە، لە بەرانبەرى هەر واتايـەك دەوەستێت بۆ ئـەوەى ئەلـبومى واتايى بكات بە دوان. ئەلبومێك بۆ واتاى بنجى و ئەلبومێك بۆ واتـاى خـوازراو. كەواتـە، واتـاى خـوزراو ژمـارەى واتـا زۆر دەكـات بـە دووبارە بوونەوە.
- لـە هـەر كـارێكى بـنجى يـەكـلۆدا، ريزێك ئاكار هەيـە و ژمارەيان ديارى كراوە. ئەو ئاكارانە هاوبەشە لە نێوان زمانان دا.
- لـە هـەر كـارێكى بـنجى دوولـۆدا، هـەموو ئاكارەكانى ديوى يـەكلۆ هەيـە لەگـەڵ ئـەوەش ئاكـارێكى سـەربار پـەيدا دەبێـت بـۆ تـەرخان كـردنى كارەكـە بۆ واتايـەكى تايبەتى.
- لـە نێـوان دوو كـارى دژئاراسـتەدا، هـەموو ئاكارەكان هەيـە بەڵام تەنها و تەنها لە نێوانياندا دژئاراستەيى پەيدا دەبێت.

١٠ :٤- گەمەيەكى واتاسازيانە :

- پاشـگرى (ەوە)، وەك بـۆى هەيـەبچـێتە سـەر هەر ريێژيـەك كەلە سەر بنجى كـارێك رۆنـرابێت، بۆى هەيە سێ جۆرلە رێچكەى واتايى چىٚبكات لە رێژەكەدا، وەك :

ڕێچکەی یەکەم : ئاکاری (دووپاتی) لە ڕووداوی کارەکەدا.

ڕێچکەی دووەم : ئاکاری (دژواتایی) لە ڕووداوی کارەکەدا.

ڕێچکەی سێیەم : ئاکاری (واتا گۆڕی) لە ڕووداوی کارەکەدا.

- ئاکاری (دووپاتی) بریتییە لە ئاکارێکی گشتی بۆ دووبارە بوونەوەی ڕووداوی کارەکە لە سەر پاکی ڕێژەی زمانەکەدا.
- ئاکاری (دووپاتی) بە دوو میکانیزم دەردەکەوێت، وەك :

میکانیزمی یەکەم : دووپاتی لە ڕووداوی ڕێژەدا لە چەشنی (دووبارە بوونەوە بە وچان)، یان، دەتوانین بڵێین بە (ڕوودان ، پاشان ، وچان ، پاشان ، ڕوودان).

میکانیزمی دووەم : دووپاتی لە ڕووداوی ڕێژەدا لە چەشنی دووبارە بوونەوە بە سووڕی تەواو، یان ، دەتوانین بڵێین بە (دژواتایی پاشان دژواتایی).

- ئاکاری دووپاتی، وەك گشتییە لە زمانی نووسین دا،پێویست دەکات بە ئاوەڵگوزارەیەك کە جودا بکرێتەوە لە دوو ڕێچکەکەی دیکە کە بریتین لە ڕێچکەی (دژواتایی) و ڕێچکەی (واتاگۆڕی).
- بەرانبەر بە خاڵی پێشوو، هەردوو ڕێچکەی (دژواتایی و واتاگۆڕی) بریتینین لە ئاکارێکی گشتی و بریتین لە ئاکارێکی تایبەتی. واتە هەر یەکێك لە ئەو دوو ڕێچکەیە دەگەن بە هەندێك لە کاری زمانەکە نەك هەموو کارەکان، وەك بۆ ڕێچکەی یەکەم (دووپاتی) باس کرا.
- بە تەریبی لە گەڵ خاڵی پێشوودا، لە ڕێچکەی (دژواتایی) و لە ڕێچکەی (واتاگۆڕی)دا، بە هیچ جۆرێك دووبارە بوونەوە نییە و ڕووداوی کارەکە هەر یەك جار ڕوودەدات. لە ڕاستیدا، ئەم دیاردەیە وادەکات ڕێچکەی یەکەم، کە گشتییە و دووپاتە، جودا ببێتەوە لە دوو ڕێچکەکەی دیکە (دژواتایی و واتاگۆڕی) کە تایبەتی و یەکپاتن.

- بـه پـیٚ‌ی خاڵی پێشوو، ئەگەر ئاکاری (دژواتایی) و (واتاگۆڕی) بریتی بن لـه (پارچـه) و ئاکـاری (دووپـاتی) بریتی‌بێت له (گشت)، دەبێت ئەو دوو رووبەره بـەش کـراوە لە رووبەرەگەورەکەدا جیٚ‌یان ببێتەوه.واته، دەبێت دیاردەی (یەکتری برِین) له نێوان (پارچه) و (گشت)دا هەبێت.
- به پیٚ‌ی خاڵی پێشوو دەتوانین رووبکەین له نەخشه و له نیگار، وەك :

یەکـەم : ئەگـەر ئاکاری (دووپاتی‌ی) بکەین به بازنگەیەکی گەوره له چەشنی (A) و هـەردوو ئاکـاره تایـبەتی‌یەکه (دژواتایی و واتاگۆڕی) بکەین به دوو بازنگەی بچووك (B و C)، دەتوانین به ئەم چەشنه ریزیان بکەین.

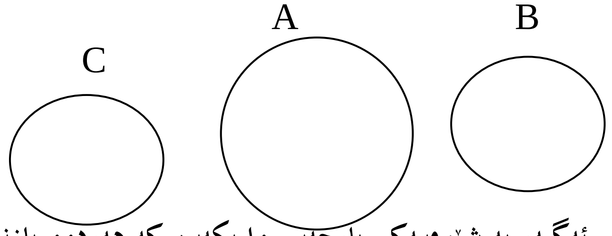

دووەم : ئێستاش ئەگـەر به شێوەیەکی پارچەیی وا بکەین که هەردوو بازنه بچووکەکه بازنه گەورەکه ببرِن ئەواپێنج رووبەری واتایی دەردەکەوێت، وەك :

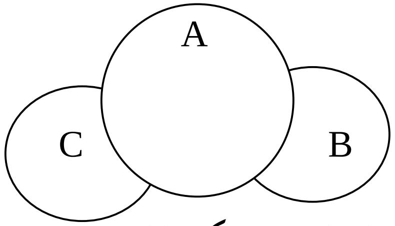

سـێـیەم : لـه ئـەو نەخشـەیەدا، دابەشـبوونێکی واتای هەیه بۆ ئەو رێژانەی که پاشگری (ەوە) هەڵ دەگرن، وەك :

١- له پاشماوەەی رووبەری (A)دا تەنها هەر ئاکاری (دووپاتی) هەیـه.
٢- له پاشماوەی رووبەری (B)دا تەنها هەر ئاکاری (دژواتایی) هەیـه.
٣- له رووبەری (C)دا تەنها هەر ئاکاری (واتاگۆڕی) هەیـه.

٤- له رووبەری هاوبەش (A + B)دا تەم و مژ هەیە و دەشێت ڕێژەکە (دژواتایی)یەکی سادە هەڵ بگرێت، یان (دووپاتی)یەکی سادە هەڵ بگرێت.

٥- بە هەمان شێواز، لە رووبەری (A + C)دا ڕێژەکە تەم و مژدارە و دەشێت ڕێژەکە ئاکاری (واتاگۆڕی) یان (دووپاتی) هەڵ بگرێت.

٦- وەك یەك ڕێژەیەك تەنها هەر یەك ئاکار هەڵ دەگرێت، ئاوەڵگوزارەیەك دەتوانێت هەردوو بارە تێکەڵەکە (A + B) و (A + C) جودا بکاتەوە.

٧- ئەو ئاوەڵگوزارەیەی کە لە خاڵی پێشوودا باس کرا، رووبەری گشتی دووپاتی (A) جودا دەکاتەوە و ئەوسا واتای هەردوو رووبەری تایبەتی (B) و (C) روون دەبێتەوە.

١٠ : ٣- ئاکاری دژواتای :

لە ئەو ڕێچکەیەدا، واتای کارەکە پەیوەیست دەبێت بە واتای کارێکی دژواتاوە، یان دژئاراستەوە. لە راستیدا، لە ئەم واتایەدا بە هیچ جۆرێك ئاکاری (دووپاتی) نییە و رووداوی کارەکە هەر یەکپاتە. بۆ نموونە کە دەگوترێت (شیلان کراسەکەی فرۆشتەوە)، بە هیچ جۆرێك دووپاتی زاڵ نییە، مەگەر ئاوەڵگوزارەیەك هەبێت وەك (دیسان شیلان کراسەکەی فرۆشتەوە). لە نموونەی یەکەم دا دژواتایی زاڵە و واتای دووبارە فرۆشتنەوەی کراسەکە نابەخشێت. لە رستەی دووەم دا، بە زەبری ئاوەڵکاری (دیسان) واتای دووبارە فرۆشتنەوە زاڵ بووە. بە ئەم پێیە نەخشەی هەر دوو رووبەری (A) و (B) بە ئەم چەشنە لێك دەخشێن:

یەکەم: لە واتای رستەی یەکەم دا، رووبەری (B) بەشێك لە رووبەری (A) دادەپۆشێت، وەك:

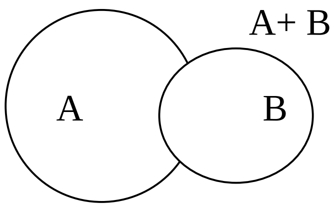

دووەم: لە رووبەری (B + A) رووبەری (B) زاڵە چونکە رووبەری A داپۆشراوە.

سێیەم: ئەگەر رستەی دووەم بە کار هات، ئەوا بە زەبری (دیسان) رووبەری (B) لادەچێت و رووبەری (A) زاڵ دەبێت، وەك:

چوارەم: بە پێی خاڵی پێشوو، رستەی دووەم بە سەربەخۆیی لە رووبەری (A) دا واتا دەداتەوە.

پێنجەم: بە پێی خاڵەکانی پێشوو، واتای (B) سەربەخۆتر و زاڵترە و هەر خۆی دەردەکەوێت، ئەگەر هۆکارێکی دەرەکی وەك(دیسان) بەراویتەی نەکات، لە ئەم (گەمە دوولایەنە)دا.

٤:١٠: ئاکاری واتاگۆڕی:

بە هەمان شێواز وەك لە کۆپلەی پێشوودا باس کرا، واتای گۆڕاو دووپاتی تێدا نییە و واتای گۆڕاو زۆر زاڵترە لە واتای دووپاتی، بە ئەم شێوەیە:

یەکەم: ئەگەر (شیلان پارەکەی بردەوە)، ئەوا ئاکاری واتاگۆڕی زاڵترە چونکە رووبەری (C) رووبەر (A) دادەپۆشێت.

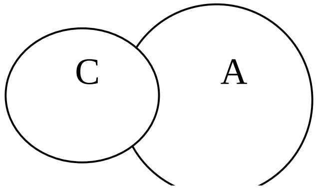

دووەم: ئەگـەر گوترا، (دیسان شیلان پارەکەی بردەوە) هەڵویێستەکە دەگۆڕێت چونکە واتـای (A : بـردن) گـۆڕاوە و تـرازاوە لـە واتـای (C: بردنەوە). واتە، ڕەنگە واتای (بردن) دووبارە بووبێتەوە، وەك:

شیلان بۆ دووەم جار پارەکەی بردەوە.

یان، ڕەنگە واتای (بردنەوە) دووبارە بووبێتەوە، وەك:

شیلان دیسان پارەکەی بردەوە.

سـێیەم: ئـەو دوو ڕستەیەی خاڵی دووەم لە یەکتری دەچن و جارێکی تر ئاڵۆزی پەیدا دەبێـت لـە نێـوان (بـردن) و (بـردنەوە) دا. لـە ئەم ئاستە دا. دەبێت کارەکان بگۆڕین، وەك:

شیلان بۆ دووەم جار پارەکەی گەراندەوە.

شیلان بۆ دووەم جار پارەکەی دەست کەوتەوە.

چوارەم: لەوانەیە لە خاڵی سێیەمدا واتای دژواتایی پەیدا ببێت، وەك:

شیلان بۆ دووەم جار پارەکەی هێناو بردیەوە.

شیلان بۆ دووەم جار پارەکەی دۆڕاند و بردیەوە.

٥:١٠: گەمەیەکی سێ لایەنە:

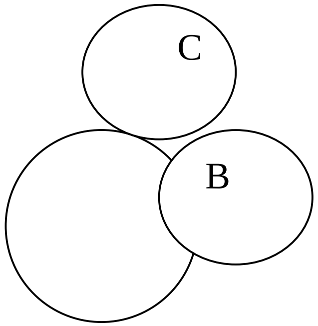

A

دووپاتی A C B

له نموونەیەك دا، وەك:

شیلان پارەکەی بردەوە

بە ئاشکرا دیارە کە زاڵبوونی واتای (ەوە) بە ئەم چەشنە:

یەکەم: بە راستەوخۆ و بەرەوانی واتای رووبەری سەرەوە (C) زۆر زاڵە و هەردوو واتای (B) و (A) لا دەچن. بێ گومان، واتای (C) وەك ئەوە وایە کە بڵێین (شیلان، بە یاری، پارەکەی بردەوە).

دووەم: ئەگەر واتای (C) لە بیردا لاببەین و فەرشی (C) هەڵ بگرین ئەوا ئەوسا بە ئاشکرا، واتای (B) کە بریتی‌یە لە (دژواتایی) زاڵ دەبێت بە سەر واتای (دووپاتی) دا. بێ گومان، واتای (B) وەك ئەوە وایە کە بڵێین (شیلان پارەکەی هێناو شیلان پارەکە بردەوە). واتە، کاری (بردنەوە) بووە بە تەواوکەر بۆ رووداوی کاری دژواتا (هێنان).

سێیەم: پاشان، ئەگەر هەردوو واتای (C) و (B) لاببەین، یان ئاوەڵگوزارەیەکی دووپاتی بە کار بهێنین، دەبینین کە واتای (A) زاڵ دەبێت و سیمای دووپاتی دەچەسپێت، وەك (یەکەم جار شیلان پارەکەی برد و هێنایەوە و دووەم جار شیلان پارەکەی بردەوە)

٦:١٠- زاڵبوونی واتایی لە پاشگری (ەوە)دا.

بە پێی کۆپلەی پێشوو، ئەگەر ئاوەڵگۆریەك بە کار نەهات و پاشگری (ەوە) راستەوخۆ و بە بێ رتووش بەکار هێنرا ئەوا پلەی زاڵبوونی هەر سێ واتاکە بە ئەم چەشنە:

پلەی یەکەم: بەخشینی واتای گۆڕاو (واتاگۆڕی).

پلەی دووەم: بەخشینی واتای (دژواتایی).

پلەی سێیەم: بەخشینی واتای (دووپاتی).

هەر لە بەر ئەوە، لە ئەو نەخشەیە دا کە لە کۆپلەی پێشوودا نیگارکراوە، سەرنجێکی ورد دەری دەخات کە رووبەری (C) لە سەر رووبەری (B) راخراوە و رووبەری (B) لە سەر رووبەری (A) داخراوە. کەواتە، تا رووبەری (C) لا نەچێت رووبەری (B) نابینرێت و تا رووبەری (C) و (B) لا نەچێت رووبەری (A) نابینرێت. ئەمەش بە جۆری هێڵەکانی نیگارەکە دەردەکەوێت.

لە لایەکی دیکەوە، وەك واتای (دووپاتی) گشتییە و واتای (دژواتایی) و (واتاگۆڕی) گشتی نییە، مەرج نییە هەموو کارێك رووبەری (C)ی هەبێت و ئەوسا راستەخۆ رووبەری (B) دەبینرێت، کە بریتییە لە دژواتایی:

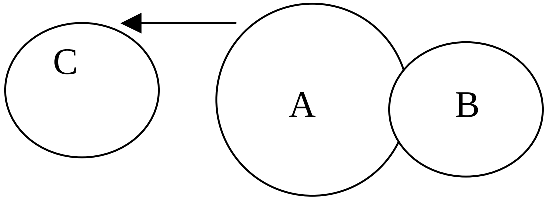

بۆ نموونە (ناردنەوە) واتا گۆڕی تێدا نییە و رووبەری (C) پێویست نییە و یەکسەر رووبەری (B) هەیە و رووبەری (A) داپۆشیوە.

پاشان ئەگەر لە کارەکە دژواتایی نەبوو، ئەوا رووبەری (B) لادەچێت یە یەکسەر رووبەری (A) دەبینرێت:

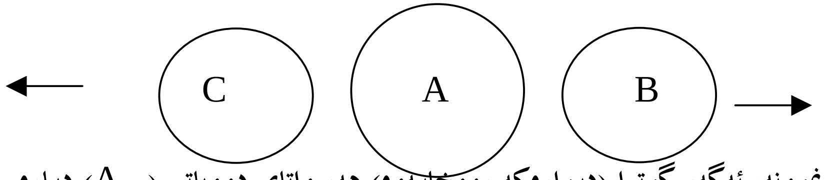

بۆ نموونە، ئەگەر گوترا (دیوارەکە رووخایەوە) هەر واتای دووپاتی (A) دیارە.

کەواتە، لە ئاستی واتاکانی پاشگری (ەوە)، کاری زمانەکە دابەش دەبن بۆ سێ خێزان:

خێزانی یەکەم: هەر سێ رووبەری (A) و (B) و (C) لە سەر یەك داخستووە و (A) لە ژێرەوە دایە، وەك (بردنەوە).
خێزانی دووەم: هەر دوو رووبەری (A) و (B) راخستووە و (A) لە ژێرەوەدایە، وەك (ناردنەوە).
خێزانی سێیەم: هەر فەرشی (A) راخستووە، وەك (رووخانەوە).
بە سەرنجێکی ورد، دەبینین کە هەر سێ خێزانەکە رووبەری (A) یان هەیە هەر لە بەر ئەوە ئەگەر رووبەری (C) و (B) لابران، ئەوا فەرشی (A) هەر دەمێنێتەوە و واتای (دووپاتی) دەبێت بە گشتی بۆ هەموو.

١٠ :٧- پانۆرامای واتاکانی " ەوە "

لە کۆتایی ئەم کتێبەدا، دەتونین پانۆرامەیەك لەسەر توانای واتایی لە پاشگری (ەوە) پێش کەش بکەین. بێگومان، جۆرە ئیشی ئاوها هەموو بابەتەکان کۆ دەکاتەوە لە خشتەیەك دا، یان لە لاپەرەیەکی ئەلبوومی ڕیزمانەکەدا. لەسەر خشتەی داهاتوو، پانۆرامایەك دروست دەکەین و هەموو واتا فیزیاوی بەرجەستەکان ریز دەکەین و پاشان لە بەرامبەری هەر واتایەك خانەیەك داداەنێین بۆ واتای خوزراو. لە راستیدا، واتای خوزراو لە ئەم نووسینەدا بە وردی باس نەکراوە بەلاّم ئەوەی سەرەتا بێت بریتیە لە واتای بنجی و لە پاش ئێمەش کەسانێك دەبێت کە درێژە بە ئیشەکانی ئێمە بدات. لە گەڵ ئەوەش دا، نابێت واتای خوزراو بێبایەخ بکەین، چونکە بە تەرازووی واتاسازی، بەرامبەر بە هەر واتایەکی بنجی واتای خوزراو هەیە. واتە، زمان ئەگەر نیوەی یەکەمی بنجی نائاشکرابێت ئەوا نیوەی دووەمی خوزراوە لە نیو بنجییەکەی.

	واتای فیزیاوی	واتای خوازراو
بێ پاشگری (ەوە)	واتای ئاسایی یەکلۆ	دەست (بڕین)

	بڕین (بە هەڕە)		
لەگەڵ پاشگری (ەوە)	واتای دووپاتی دیسان (دانەوە)		دەنگ دانەوە
	دژ واتایی کڕینەوەی چشتێک		خۆکڕینەوە
	واتاگۆڕی	ئەنجامدان ١٠٠٪ بڕینەوە	یەکلایی کردنەوە کێشە بڕینەوە
		ئەنجامدان بەریتم جوولانەوە	جوولانەوەی کۆمەڵایەتی